

Public and Private International Law Bulletin

Başvuru: 11.07.2019
Revizyon Talebi: 09.09.2019
Son Revizyon: 08.11.2019
Kabul: 19.11.2019
Online Yayın: 23.03.2020

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

Milletlerarası Tahkim Kanunu Uyarınca Hakem Kararı Hakkında Düzeltme, Yorum ve Tamamlama Kararları ve Bu Kararların İptal Davası Açma Süresine Etkisi

Correction and Interpretation of the Award and Additional Award under the Turkish International Arbitration Act and their Effect on the Time Limit to Initiate Setting Aside Action

Mehmet Polat Kalafatoğlu*

Öz

Milletlerarası ticaret alanında taraflar aralarındaki uyumsuzluk hakkında nihai bir karar elde etmek amacıyla milletlerarası tahkime başvurmaktadır. Kural olarak, hakem heyetinin yetkisi, nihai hakem kararının verilmesi ile sona erer. Bu durum milletlerarası tahkim hukukunda *functus officio* olarak adlandırılmaktadır. Bu kuralın önemli bir istisnası ise, nihai hakem kararı verildikten sonra hakemlerden düzeltme, yorum ve tamamlama kararları talep edilmesidir. Çalışmamızın amacı, ilk olarak, Milletlerarası Tahkim Kanunu düzenlemesinden hareketle düzeltme, yorum ve tamamlama kararlarının tanımını, kapsamını ve amacını ortaya koymak ve bu kararların verilme usulünü açıklamaktır. Bu inceleme neticesinde hakemlerin sınırlı bir yetkiye sahip oldukları ve tahkim hukukunda düzenlenen bu imkânın asıl amacının tahkimin etkinliğini arttırmak olduğu görülecektir. Sonrasında, çalışmamızda bu kararların niteliği ve özellikle, bu kararların iptal davası açma süresi açısından etkileri değerlendirilmiştir. Çalışmamızda içtihat incelemesi yapılmış, farklı olasılıklar dikkate alınarak, hakemlerin düzeltme, yorum veya tamamlama kararlarının kapsamını ve/veya süresini aşmalarının iptal davası açma süresi açısından sonuçları incelenmiş ve çözüm önerileri sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler

Hakem kararı, *Functus officio*, Düzeltme, Yorum ve tamamlama kararları, İptal davası açma süresi

Abstract

In international trade, parties recourse to international arbitration in order to receive a final decision regarding their dispute. In principle, arbitrators lose their authority once they render the final award. This principle is also known as the *functus officio* doctrine. However, correction and interpretation of the award and additional award form an important exception to this principle. The objective of this paper is to analyse the definition, scope, objectives and finally, the procedural rules of correction and interpretation of the award and additional award following the provisions of the Turkish International Arbitration Act. As a result of this analysis, it will be noted that arbitrators have limited authority and that the main objective of this procedure is to increase the efficiency of international arbitration. This paper also studies the nature of these awards and their effect regarding the time limits to initiate a setting aside procedure against the arbitral award. Finally, this paper also makes a case-law analysis and especially analyses the effect of different hypotheses on the time limit to initiate a setting aside action where arbitrators exceed the scope and/or the time limit of correction and interpretation of the award and additional award and, accordingly, submits solutions.

Keywords

Arbitral award, *Functus officio*, Correction and interpretation of the award and additional award, Time limit for setting aside action

* Sorumlu Yazar: Mehmet Polat Kalafatoğlu (Dr. Öğr. Üyesi), Koç Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Milletlerarası Özel Hukuk Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye. E-posta: mkalafatoglu@ku.edu.tr ORCID: 0000-0002-4967-268X

Atf: Kalafatoglu MP, "Milletlerarası Tahkim Kanunu Uyarınca Hakem Kararı Hakkında Düzeltme, Yorum ve Tamamlama Kararları ve Bu Kararların İptal Davası Açma Süresine Etkisi" (2020) 40(1) PPII 25. <https://doi.org/10.26650/ppil.2020.40.1.0022>

Extended Summary

In international trade, parties recourse to arbitration with the main objective to receive a final and binding award related to their dispute. As stated in Art.13/B of the Turkish International Arbitration Act (MTK), the arbitral proceedings and therefore the arbitrators' authority are in principle terminated by the issuance of the final award. This principle is also named as the *functus officio* doctrine. However, Art.14/B of the MTK, similar to other national laws and institutional arbitration rules, introduces an exception to this principle. According to this article, following the notification of the final award, parties may request correction or interpretation of the award or an additional award from the arbitral tribunal. The arbitral tribunal may also render a correction on its own initiative.

Considered as an exception to the *functus officio* principle, arbitrators have nevertheless a limited authority in this context. For instance, correction of the award is limited to the cases of clerical, computational, typographical and similar errors. Interpretation of the award has the only objective to clarify uncertain parts of the award and to guarantee its enforcement. Parties may also request an additional award limited to claims submitted to the tribunal during the proceedings but omitted from the award. In any case, arbitrators do not have the authority to revise the substance of the award. The real objective of these mechanisms is to increase the efficiency of international arbitration. The limited authority of arbitrators is also present in procedural rules regarding these mechanisms. Art.14/B provides for relatively short time limits to submit and to resolve these requests.

Art.14/B expressly notes that the decision concerning the correction, interpretation of the award and the additional award shall form part of the final award. This characteristic is crucial in the determination of time limits to initiate a setting aside action against arbitral awards. First, as expressly provided in Art.15 of MTK, the application for setting aside of the award shall be made within thirty days from the date of notification of the award or the decision on correction, interpretation or additional award. Therefore, in case of a request for correction, interpretation of the award or an additional award, the time limit to initiate a setting aside action shall start from the date of notification of these decisions. This is the natural consequence of Art.14/B and 15 of MTK, considered together. Second, where parties simultaneously recourse to State courts for setting aside and to arbitrators for these requests, we propose that State courts should stay the setting aside action until the decision of arbitrators.

Finally, we also analysed the time limit to initiate a setting aside action in different hypotheses where arbitrators exceed the time limit and/or the scope of correction and interpretation of the award and additional award, with an emphasis on a recent decision

rendered by the Turkish Court of Cassation in the field of domestic arbitration under the Turkish Code of Civil Procedure (HMK). Especially in this case, it appears that the arbitral tribunal exceeded the time limits and the scope of the additional award. When the parties against the award, the Court's approach was to initiate the time limit for setting aside action from the date of notification of the final award. We argue that, when there is an additional request addressed to the arbitral tribunal following the final award, cannot anticipate an eventual excess of the time limit and scope of the additional award by the arbitrators. Therefore, in such circumstances, we submit that the time limit to initiate a setting aside action should start from the date when the additional award should have been rendered according to Art.14/B of MTK. Even though it is unlikely to encounter for correction and interpretation of the award, the same solution should apply for these decisions. In addition, considering that MTK and HMK have similar provisions for correction and interpretation of awards, and for additional awards and time limits for the setting aside action, the same solution should be accepted in Turkish international arbitration law.

Milletlerarası Tahkim Kanunu Uyarınca Hakem Kararı Hakkında Düzeltme, Yorum ve Tamamlama Kararları ve Bu Kararların İptal Davası Açma Süresine Etkisi

I. Giriş

Oppetit'nin belirttiği gibi, tahkim, kaynağını taraf iradelerinde bulan özel bir uyuşmazlık çözüm yoludur¹. Tarafların aralarında meydana gelmiş veya gelebilecek bir uyuşmazlığın çözümü amacıyla arabuluculuk gibi alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri yerine tahkime başvurmalarındaki en önemli sebeplerden bir tanesi söz konusu uyuşmazlık hakkında nihai ve kolaylıkla icra edilebilir bir karar elde edebilmeleridir. Tarafların aralarındaki uyuşmazlık hakkında kolaylıkla icra edilebilir ve nihai bir karar elde etme amaçları ve bu yöndeki menfaatleri tahkime ilişkin düzenlemelerde de kendini göstermektedir. Bu doğrultuda örneğin Milletlerarası Tahkim Odası ("International Chamber of Commerce" veya "ICC") Tahkim Kuralları'nda veya İstanbul Tahkim Merkezi ("ISTAC") Tahkim Kuralları'nda hakemlere icra edilebilir bir karar vermeleri açısından genel bir yükümlülük getirilmiştir². Uyuşmazlık hakkında nihai bir karar elde edilmesindeki taraf menfaatinin bir başka yansıması düzeltme, yorum ve tamamlama kararlarında kendini göstermektedir.

Milletlerarası Tahkim Kanunu ("MTK")³ m.13/B'de açıkça belirtildiği üzere tahkim yargılaması, kural olarak, hakemler tarafından taraflarca ileri sürülen tüm taleplere ilişkin ve uyuşmazlığın esastan çözülmesine yönelik nihai hakem kararının verilmesi ile sona erer⁴. Aynı maddede tahkim yargılamasını sona erdiren diğer sebepler sıralanmıştır. Aslına bakılırsa, hakem kararı ile hakemlerin görevinin sona ereceği açıkça düzenlenmemiş olsaydı bile bu durum, hakemler ve taraflar arasındaki sözleşmenin doğal sonucu olarak kabul edilirdi⁵. Bir başka ifadeyle, hakemler nihai hakem kararını vererek yükümlülüklerini yerine getirmiştir ve aynı uyuşmazlık hakkında tekrar karar verirlerse ortada bir tahkim anlaşması olmadan karar vermiş olurlardı⁶. *Functus officio* doktrini olarak da adlandırılan görüş uyarınca, nihai hakem kararı verilmesi ile hakemlerin yetkileri sona erecektir ve hakemlerin ilgili uyuşmazlık hakkında ilâve bir işlem yapması kural olarak mümkün değildir⁷. MTK m.13/B'de belirtildiği üzere

1 Bruno Oppetit, *Théorie de l'arbitrage* (PUF 1998) 32.

2 ICC Tahkim Kuralları m.42, ISTAC Tahkim Kuralları m.34/3. Ayrıca bkz. Ali Yeşilirmak, *Türkiye'de Ticari Hayatın ve Yatırım Ortamının İyileştirilmesi İçin Uyuşmazlıkların Etkin Çözümünde Doğrudan Görüşme, Arabuluculuk, Hakem-Bilirkişilik ve Tahkim: Sorunlar ve Çözüm Önerileri* (On İki Levha 2011) (Tahkim)116.

3 Milletlerarası Tahkim Kanunu, Kanun Numarası: 4686, Kabul Tarihi: 21/6/2001, Yayımlandığı Resmî Gazete Tarihi: 5/7/2001, Sayı: 24453.

4 Yeşilirmak, *Tahkim* (n 2) 115; Nevhis Deren-Yıldırım, *UNCITRAL Model Kanunu ve Milletlerarası Tahkim Kanunu Çerçevesinde Milletlerarası Tahkimin Esaslı Sorunları* (Alkim 2004) 133.

5 Philippe Fouchard/Emmanuel Gaillard/Berthold Goldman, *Traité de l'Arbitrage Commercial International* (Litec 1996) 788.

6 Christophe Seraglini/Jérôme Ortscheidt, *Droit de l'Arbitrage Interne et International* (LGDJ 2013) 823.

7 Gary B. Born, *International Arbitration: Law and Practice* (Kluwer Law International 2012) 301; Ziya Akıncı, *Milletlerarası Tahkim* (Vedat 2016) 237 vd.; Yeşilirmak, *Tahkim* (n 2) 115; Margaret L. Moses, *The Principles and Practice of International Commercial Arbitration* (Cambridge 2012) 201.

“14. maddenin B fıkrası hükümleri saklı kalmak üzere, hakem veya hakem kurulunun yetkisi, yargılamanın sona ermesiyle ortadan kalkar?”. Bu açıdan bakıldığında, hakem kararı taraflar açısından olduğu gibi hakemlerin kendileri açısından da bağlayıcıdır ve hakemler kararlarında bir yanlışlık yaptıklarını düşünseler bile bu kararlarını sonradan değiştiremezler⁸. Bir başka ifade ile, yargılama yetkilerini esas itibariyle taraf iradelerinden alan hakemlerin, çözümler konusunda kendilerine yetki verilen uyuşmazlık hakkında nihai kararlarını sunduktan sonra yetkileri ortadan kalkacaktır. Böylelikle, *functus officio* doktrininin doğrudan sonucu, hakemlerin yetkilerinin sona ermesi ve kural olarak ilgili uyuşmazlık ve hakem kararı üzerinden el çekmeleridir.

Her ne kadar nihai hakem kararının verilmesi ile hakemlerin yetkisi sona erse de bu kuralın istisnaları bulunmaktadır. MTK m.14/B uyarınca, yabancı hukuklarda ve çeşitli kurumsal tahkim kurallarında düzenlendiği üzere, nihai hakem kararı verildikten sonra hakemlerden düzeltme, yorum ve tamamlama kararları talep edilebilir⁹. Çalışmamızın amacı, ilk olarak, milletlerarası tahkim hukukunda *functus officio* doktrininin bir istisnası olan düzeltme, yorum ve tamamlama kararlarının incelenmesidir. Çalışmamızda bu kararların tanımı, kapsamı ve amaçları ortaya konulacaktır. Ayrıca, öncelikle MTK düzenlemesinden başlayarak, yabancı hukuklardaki ve bazı kurumsal tahkim kurallarındaki düzenlemeler ile Hukuk Muhakemeleri Kanunu (“HMK”)¹⁰’nun yerel tahkime ilişkin düzenlemesi ile karşılaştırılarak düzeltme, yorum ve tamamlama kararlarının verilmesi usulü ve bu kararların niteliği açıklanacaktır. Sonrasında, düzeltme, yorum ve tamamlama kararları açısından bir başka önemli husus olan, bu kararların MTK uyarınca hakem kararına karşı iptal davası açma süresi açısından etkileri incelenecektir. Tarafların aynı anda hem düzeltme, yorum veya tamamlama kararı talebinde bulunması hem de hakem kararına karşı iptal davası açmaları durumunda mahkemelerin ne şekilde hareket etmesi gerektiği sorgulanacaktır ve farklı olasılıklar göz önünde bulundurularak, hakemlerin düzeltme, yorum ve tamamlama kararlarının kapsamını ve/veya süresini aşmalarının iptal davası açma süresi açısından sonuçları değerlendirilecektir. Bu noktada yapılacak inceleme sırasında, özellikle, Yargıtay’ın 2017 yılında yerel tahkim açısından vermiş olduğu bir karar incelenecektir. İptal davası açma süresi bakımından MTK ve HMK arasında paralel düzenlemeler olması sebebiyle bu kararın kanaatimizce milletlerarası tahkim açısından olası etkileri ve ortaya çıkarabileceği olumsuzluklar değerlendirilecektir ve çözüm önerileri sunulacaktır.

8 Baki Kuru, *Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı* (Legal 2017) 668.

9 MTK m.10/B uyarınca, taraflarca aksi kararlaştırılmadıkça, hakemlerin bir yıl içerisinde esas hakkında karar vermeleri gerektiği düzenlenmiştir. MTK’da uyuşmazlığın esası hakkında hızlı bir şekilde karar verilmesi ve uyuşmazlığın sona erdirilmesi için bir süre sınırlaması getirildiği anlaşılmaktadır. Ayrıca, MTK m.13/B uyarınca tahkim yargılaması nihai hakem kararı verilmesi ile sona erecektir. Bu nihai hakem kararı sonrasında taraflar düzeltme, yorum veya tamamlama kararı taleplerini sunabilirler. Kanaatimizce, tahkim süresinin belirlenmesinde dikkate alınması gereken tarih, düzeltme, yorum veya tamamlama kararının verildiği tarihi değil, hakemlerin uyuşmazlığın esası hakkında verdikleri kararın tarihi olmalıdır. Böylelikle, örneğin tek hakemin seçildiği tarihten itibaren on bir ay içerisinde esas hakkında karar verilmesi ile MTK’da belirtilen süre sınırı dahilinde karar verilmiş olacak ve sonrasında bir düzeltme, yorum veya tamamlama kararı verilsen bile ve toplam süre bir yıl aşıya bile bir tahkim süresi aşımı söz konusu olmayacaktır. Bu karar MTK’da belirtilen sınırlı süreler içerisinde verileceğinden uyuşmazlığın hızlı bir şekilde sonlandırılması amacı zarara uğramayacaktır.

10 Hukuk Muhakemeleri Kanunu, Kanun Numarası: 6100, Kabul Tarihi: 12/1/2011, Yayımlandığı Resmî Gazete Tarihi: 4/2/2011, Sayı: 27836.

II. Düzeltme, Yorum ve Tamamlama Kararlarının Tanımı, Kapsamı ve Amacı

Hakem kararı hakkında bu kararı veren hakem heyeti tarafından düzeltme, yorum ve tamamlama kararları verilebilmesi *functus officio* doktrinin önemli bir istisnasını teşkil eder¹¹. MTK m.14/B nihai hakem kararı hakkında düzeltme, yorum ve tamamlama kararları talep edilebilmesi imkânını düzenlemektedir. Mehz kanun olan UNCITRAL Model Kanunu m.33'te de bu imkân düzenlenmiştir. Aynı şekilde, kurumsal tahkim kuralları da bu imkânı öngörmüştür¹². Örneğin, ISTAC Tahkim Kuralları m.37 hakem kararının hakemlerce düzeltilmesi, yorumlanması ve tamamlanmasını öngörmektedir¹³. Buna karşılık, ICC Tahkim Kuralları m.36/1 ve 2'de hakem kararının düzeltilmesi ve yorumlanması imkânı öngörülmüşken, MTK'da düzenlendiği şekliyle tamamlama kararı mevcut değildir. Bu düzenleme eksikliğin sebebi olarak, ICC Tahkimi uygulamasında taslak hakem kararının ICC Tahkim Divanı tarafından şeklen incelenecek olmasının tamamlama kararı ihtiyacını ortadan kaldıracak olması gösterilmiştir¹⁴. Ancak, ICC uygulamasında tahkimin tâbi olduğu milli hukukta tamamlama kararı imkânı öngörülmüşse hakemlerin düzeltme ve yorumlamaya ilişkin kurallara uygun olarak tamamlama kararı verebilecekleri kabul edilmektedir¹⁵. Ayrıca, ICC Tahkim Kuralları m.36/4'te hakem kararının mahkemeler tarafından iptaline sebep olabilecek eksikliklerin giderilmesi amacıyla hakemlere iade edilmesi olasılığı öngörülmektedir.

UNCITRAL Model Kanun m.34/4'te¹⁶, mahkemelerin hakem kararının hakemlere iadesine karar vermesine yönelik bir düzenleme bulunmaktadır. Bu düzenleme uyarınca, mahkeme, iptal davası açıldığında, taraflardan birinin talebi üzerine ve uygun görmesi halinde, iptal davasını bekletebilir. Bu durumda hakemler, mahkemenin belirlediği süre içerisinde, hakem kararının olası iptal sebebini ortadan kaldıracak işlemleri yerine getirebilirler. Bu düzenleme Türk hukukunda bulunmamaktadır¹⁷. Söz konusu iade yolunun Birleşik Krallık, ABD, Çin, Bermuda, Hong Kong, İrlanda, Malezya ve Sri Lanka hukuklarında mevcut olduğu belirtilmektedir¹⁸.

11 Yeşilirmak, *Tahkim* (n 2) 120; İbrahim Özbay/Murat Erdem, "Hakem Kararlarının Tavzihi, Düzeltilmesi ve Tamamlanması (HMK m.437)" (2013) Süreli yayın: yıldan sonra cilt(sayı) (2013)1 (2) Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 47.

12 Yabancı hukuklar ve kurumsal tahkim kurallarındaki düzenlemeler hakkında ilâve inceleme için bkz. Özbay/Erdem (n 11) 50 vd.; İbrahim Özbay/Yavuz Korucu, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Çerçevesinde Tahkim* (HMK m.407-444) (Adalet 2016) 183 vd.; Olivier Marquais, "Les impacts de l'addendum de l'article 35 du règlement d'arbitrage de la CCI sur les délais du recours en annulation, en droit suisse, anglais et français" (2015) *Revue de l'arbitrage* 781.

13 Yeşilirmak, *Tahkim* (n 2) 120; İbrahim Özbay/Murat Erdem, "Hakem Kararlarının Tavzihi, Düzeltilmesi ve Tamamlanması (HMK m.437)" (2013) 1 (2) Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 47.

14 Marquais (n 12) 785.

15 Maria Hauser-Morel/Jan Heiner Neddén, "Correction and Interpretation of Arbitral Awards and Additional Award" (2011) *Post-Award Issues – ASA Special Series No.38 34*; Marquais (n 12) 783.

16 Moses (n 7) 202; Alan Redfern/Martin Hunter/Nigel Blackaby/Constantine Partasides, *Redfern and Hunter on International Commercial Arbitration, Student Version* (Oxford 2015) 577; Born (n 7) 348.

17 Ali Yeşilirmak, *ICC Tahkim Kuralları ve Uygulaması* (On İki Levha 2018) (ICC) 122: "Türk hukukuna göre mahkeme hakem kararının iadesine karar veremez. Zira mahkemenin verebileceği kararlar; iptal başvurusunun kabulü, reddi veya kısmen kabulü şeklinde olabilmektedir".

18 Erdem (n 13) 596; Julian D. M. Lew/Lukas A. Mistelis/Stefan M. Kröll, *Comparative International Commercial Arbitration* (Kluwer Law International 2003) 682. Örneğin, Birleşik Krallık Tahkim Kanunu m.68/3.

Her ne kadar *functus officio* doktrinine bir istisna teşkil etse de uyumsuzluk hakkında hakemlerin tekrar yetkili hale gelmesine olanak sağlayan bu düzenlemeler hakemlere sınırlı bir yetki sunmaktadır. Hakemlere tanınan bu sınırlı yetkinin ortaya konulabilmesi için öncelikle düzeltme, yorum ve tamamlama kararlarının tanımının, kapsamının ve amaçlarının belirlenmesi gerekmektedir.

A. Düzeltme, Yorum ve Tamamlama Kararlarının Tanımı ve Kapsamı

Düzeltme kararı hakem kararında yer alan şekli nitelikteki hesap, yazı ve benzeri hataların düzeltilmesini amaçlamaktadır¹⁹. Bir başka ifade ile, düzeltme kararında sadece yazım hatasından veya hesap hatalarından kaynaklanan eksikliklerin veya hataların giderilmesi söz konusudur ve kararda yer alan esasa ilişkin bir hata düzeltilemez²⁰. Düzeltme kararı verirken hakemlerin yeni bir hakem kararı kaleme almamaları gerekir²¹. Örneğın, hakem kararında bir yazım hatası olarak “davacı” yerine “davalı” yazılması, taraf isimlerinin yanlış yazılması, “ödemesi” yerine “ödememesi” yazılması, hükmedilen tazminat miktarında yapılan basit hesap veya yazım hataları, faiz ödenmesi ve hesaplama şekli belirlendikten sonra faiz hesaplamasında bir hata yapılmış olması düzeltme kararına konu olabilir²².

ICC tahkimi uygulamasında, tazminat miktarı belirlenirken sayının yazımında nokta veya virgöl işaretinin hatalı kullanılması sebebiyle karışıklık yaratılmasına (ICC Karar no. 10386), karar metni içinde karara yapılan atıflarda yanlış paragraf veya sayfa numarası belirtilmesine (ICC Karar no. 16968) veya hakem kararının içeriğında tarafların tahkim masraflarını yarı yarıya karşılamalarına karar verilmişken hüküm fıkrasında masrafların tek bir tarafa yüklenmiş olmasına (ICC Karar no. 9391) ilişkin hataların giderilmesine amacıyla düzeltme kararları verilmiştir²³. Bunun yanı sıra ICC Karar no. 9908’de ise, düzeltme talebinde hakemlerce hükmedilen tazminatın başlangıç tarihinin yanlış yazıldığı iddia edilmiştir (25 Nisan 1998 yerine 18 Ağustos 1998 tarihi olması gerektiği iddiasıyla). Hakem heyeti ise tazminatın başlangıç tarihine ilişkin iddianın ilgili tarafça dava sırasında ileri sürüldüğünü ancak bu iddianın değerlendirilip reddedildiğini belirtmiştir. Aslına bakılırsa ilgili taraf bu gizlenmiş düzeltme talebi

19 Turgut Kalpsüz, *Türkiye’de Milletlerarası Tahkim* (Yetkin 2010) (Tahkim) 122; Yeşilırmak, *Tahkim* (n 2) 120.

20 Akıncı (n 7) 249; Born (n 7) 342; Moses (n 8) 201; Lew/Mistelis/Kröll (n 18) 657. Aynı şekilde, Y. 15. HD, 03.10.2013, E. 2013/3837, K. 2013/5411: “(...) *hakem kurulunca, (...) 75.798,00 TK tutarındaki tahkim masrafı da artırılarak hakem kurulunca 88.657,00 TL olarak düzeltilmiştir. Oysa 6100 Sayılı HMK’nın 305/2 maddesi hükümü gereğince, kararın hüküm fıkrasında taraflara tanınan haklar ve yüklenen borçlar, tazvih yolu ile genişletilemez ve değiştirilemez.*” (www.lexpera.com, s.e.t. 26.06.2019).

21 Hakan Pekcanitez/Alı Yeşilırmak, *Pekcanitez Usul Medeni Usul Hukuku* (On İki Levha 2017) 2729.

22 Akıncı (n 7) 471; Erdem (n 13) 596; Redfern/Hunter (n 16) 575; Fouchard/Gaillard/Goldman (n 5) 789; Özbay/Erdem (n 11) 66; Pekcanitez/Yeşilırmak (n 21) 2729; Hauser-Morel/Heiner Nedden (n 15) 25.

23 Brooks W. Daly, “Correction and Interpretation of Arbitral Awards under the ICC Rules of Arbitration” (2002) *The ICC International Court of Arbitration Bulletin* Vol. 13 No. 1 63; ICC Case No. 16968/JRF/CA, 13 Mart 2013, *Arbitrator Intelligence Materials*, Kluwer Law International. Alman Tahkim Kurumu (*Deutsche Institution für Schiedsgerichtsbarkeit – DIS*) Kuralları uyarınca verilen bir hakem kararında ise hakem heyeti, kararda yer alan tazminat hükmüne ilişkin düzeltme talebini, kararda herhangi bir yanlışlık veya yorumlama ihtiyacı olmaması sebebiyle reddetmiştir, DIS Case No. SV-B-652/06, 18 Ocak 2008, *Yearbook Commercial Arbitration* 2009, s.27.

ile hakem kararının esasına yönelik bir değişiklik yapılmasını amaçlamıştır. Sonuç itibariyle, talep reddedilmiştir²⁴.

Hakem kararının yorumlanması, hakem kararında yer alan belirli kısımların açık olmaması sebebiyle ve kararın asıl anlamının anlaşılması amacıyla yine bu kararı kaleme alan hakemlerin yorumuna başvurulması anlamına gelmektedir. Bu sebeple, yorumlamada hakem kararında yer alan ancak açık olmayan, birbiriyle çelişen, tereddüde sebep olan kısımların açıklanması ve hakem kararının mahiyetinin anlaşılması amaçlanmaktadır²⁵. Söz konusu olan, açıklayıcı ve sınırlı bir faaliyettir.

Yabancı doktrinde yorumlama talebinin sınırlı durumlarda kabul edilmesi gerektiği savunulmaktadır. Lew, Mistelis ve Kröll'e göre yorum kararı, vakıaların veya argümanların tartışılmasındaki belirsizliklerden ziyade hükmün yorumlanmasına veya kararın icrasına ilişkin tereddütlerin giderilmesine ilişkindir²⁶. Fouchard, Gaillard, Goldman yorum kararının sadece hakem kararının hüküm fıkrasındaki belirsizliklerin açıklığa kavuşturulmasını hedeflediğini ve kararın gerekçeleri açısından yorumlama talebinin söz konusu olmayacağını belirtmişlerdir²⁷. Daly ise yorumlama talebinin hakem kararının içeriğinin ciddi anlamda belirsiz ve tereddüde sebep olması durumunda kabul edilmesi gerektiğini belirtmektedir²⁸. Bir başka ifade ile, karardaki herhangi bir çelişkili veya belirsiz ifadenin değil kararın icrasını güvence altına almak adına yorumlama talebinin sınırlanması tahkimin etkinliğinin artırılması amacıyla bir sonucudur. Ayrıca, milletlerarası tahkim uygulamasında yorum kararlarının nadiren talep edildiği ve bu taleplerin nadiren kabul edildiği belirtilmektedir²⁹.

Tamamlama kararında ise söz konusu olan nihai hakem kararında karara bağlanmamış veya unutulmuş konular açısından tamamlayıcı bir karar verilmesidir³⁰. Böylelikle, taraflar aralarındaki uyuşmazlığın bütünü hakkında nihai bir çözüm elde etmiş olurlar. Aşağıda inceleneceği üzere, MTK m.14/B uyarınca tamamlama kararı verilebilmesi için ilgili konunun tahkim yargılaması sırasında ileri sürülmüş ve karara bağlanmamış olması şartları aranmaktadır. Bilindiği gibi *favor arbitrandum* olarak ifade edilen hakem kararının ve genel itibariyle tahkim kurumunun etkinliğinin artırılması günümüzde karşılaştırmalı hukukta yaygın bir şekilde kabul edilmiş bir

24 Daly (n 23) 63. Aynı şekilde, AVCO Corporation v Iran Aircraft Industries, Iran Helicopter Support and Renewal Company and others, Decision and Correction to Partial Award, Iran-United States Claims Tribunal Case No. 261 (377-261-3), 18 Temmuz 1988, Selected Awards and Decisions of the Iran-US Claims Tribunal.

25 Kalpsüz, *Tahkim* (n 19) 122; Akıncı (n 7) 248; Yeşilirmak, *Tahkim* (n 2) 120; Born (n 8) 345; Pekcanitez/Yeşilirmak (n 21) 2729. Yorumlama hakkında şu genel tanım da verilmektedir: “Bir hükmün müphemlik (belirsizlik) arz etmesi veya birbirine aykırı (çelişik) fıkraları içermesi halinde, onun gerçek anlamının ortaya konulması için başvurulacak yola hükümlerin tavzihi denir. Sözü edilen kurum aracılığıyla, hükmü vermiş olan yargı yerinin gerçek iradesinin ne olduğu; bir başka ifade ile hükmün ne şekilde yorumlanması gerektiği ortaya konulur.”, Özbay/Erdem (n 11) 46.

26 Lew/Mistelis/Kröll (n 18) 658.

27 Fouchard/Gaillard/Goldman (n 5) 789.

28 Daly (n 23) 63.

29 Born (n 7) 345.

30 Kalpsüz, *Tahkim* (n 19) 122; Yeşilirmak, *Tahkim* (n 2) 120; Born (n 7) 346.

hukuk politikasıdır³¹. Aşağıda inceleneceği üzere, hakemlerin uyuşmazlık hakkında eksik karar vermiş olmaları MTK m.15 uyarınca bir iptal sebebidir. MTK'nın düzeltme ve yorum kararı haricinde tamamlama kararı imkânını da öngörmesi, kanun koyucunun hakem kararının iptali olasılığını azaltmak ve dolayısıyla milletlerarası tahkimin etkinliğini arttırmak amacının bir yansıması olarak yorumlanmalıdır³².

Düzeltilme, yorum ve tamamlama kararları verilebilmesine ilişkin düzenlemeler hakemlere sınırlı bir yetki sunmaktadır. Düzeltme, yorum ve tamamlama kararlarında, hakemler kararda bulunan hukuki hataları düzeltmez veya uyuşmazlığın esasını tekrar deđerlendiremez³³. Uygulamada ise tarafların genellikle bu imkânı hakem kararının esasını değiştirebilme ümidiyle kullandıkları belirtilmektedir³⁴. Kural olarak, düzeltme, yorum ve tamamlama kararlarında hakemler tekrar esas incelemesi yapıp daha önce vermiş oldukları karardan farklı veya yeni bir karar veremezler veya hükmü değiştiremezler. Taraflardan bir yorum veya düzeltme talebi geldiğinde ve bu talep yerinde bulunduğunda hakem heyetinin nihai kararının içeriğini değiştirecek şekilde tekrar bir inceleme yapmaması veya karara bağlanmamış hususları karara ekleyecek şekilde hareket etmemesi gerekir³⁵. Sadece tamamlama kararı açısından hakemlerin nihai hakem kararına ilâve yapması söz konusu olsa da, hakemlerin bu yetkisi yargılama sırasında taraflarca ileri sürölmüş fakat karara bağlanmamış konularla sınırlandırılmıştır. Bir başka ifade ile, hakemler nihai kararlarını verdikten sonra ve *functus officio* doktrini uyarınca, tahkim yargılaması sırasında ileri sürölmemiş bir konu hakkında tamamlama kararı veremezler ve bu sebeple tamamlama kararı talebi yeni talepler sunmak amacıyla kullanılamaz³⁶.

Ayrıca, önemle belirtmek gerekir ki, MTK m.14/B hukuki niteliği itibariyle hakem kararına karşı bir kanun yolu deđerlidir³⁷. MTK m.15'te hakem kararına karşı sadece iptal davası yoluna başvurulabileceği açıkça düzenlenmiştir. Düzeltme, yorum ve tamamlama kararlarının devlet mahkemelerinden değeril de yine nihai kararı vermiş olan hakem heyetinden talep edilmesi, söz konusu olanın hakem kararına karşı bir kanun yolu olmadığını kanıtlar niteliktedir. Ayrıca, düzeltme, yorum ve tamamlama kararları taleplerinin hakemler tarafından değerlendirilecek olması zaten esasa ilişkin

31 Jean-Baptiste Racine, "Propos sur l'Efficacité des Sentences Arbitrales en Droit Français après la Réforme du 13 Janvier 2011", in *L'Arbitrage et le Juge Étatique, Etudes de Droit Comparé à La Mémoire de Guiseppe Tarzia* (Bruylant 2014) 442.

32 Kalpsüz, *Tahkim* (n 19) 122; Akıncı (n 7) 250. Redfern ve Hunter'a göre *infra petita* iptal sebebi debruşüldüğünde bu "akıllı bir çözümdür", Redfern/Hunter (n 16) 575. Ayrıca bkz., Fouchard/Gaillard/Goldman (n 6) 791.

33 Kalpsüz, *Tahkim* (n 19) 122. Bkz. Sexton v. Karam, ICDR Case No.50 148 T 00408 11, 18 Eylül 2014, Arbitrator Intelligence Materials, Kluwer Law International: "Article 30, by its clear terms, is limited to an interpretation or correction of the award, or to the rendering of an additional award in the event the Tribunal fails to address a claim presented. Article 30 is not intended to be used by the Tribunal or the parties as a vehicle for reconsideration of the conclusions reached in the award".

34 Daly (n 23) 63; Redfern/Hunter (n 16) 575.

35 Kalpsüz, *Tahkim* (n 19) 123; Akıncı (n 7) 248; Erdem (n 13) 596; Fouchard/Gaillard/Goldman (n 5) 790.

36 Kalpsüz, *Tahkim* (n 19) 122; Akıncı (n 7) 248; Özbay/Erdem (n 11) 68.

37 Kalpsüz, *Tahkim* (n 19) 122; Akıncı (n 7) 248; Mehmet Polat Kalafatoğlu, *Le Recours en Annulation en Matière d'Arbitrage International en Droit Français et en Droit Turc*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi (Paris 2008) (İptal davası) 19.

nihai kararı da onlar verdikleri için daha etkin bir çözüm olacaktır³⁸. Doktrinde bu imkân kanun yolu niteliğinde olmayan geniş anlamda bir hukuki çare (müracaat yolu) olarak da nitelendirilmektedir³⁹.

Milletlerarası tahkim uygulamasında, hakem kararının düzeltilmesi, yorumlanması ve tamamlanması ile nadiren karşılaşıldığı ve buna, hakemlerin sergiledikleri özen ve özellikle ICC uygulamasında ICC Milletlerarası Tahkim Divanı'nın gösterdiği titizlik gerekçe olarak gösterilmektedir⁴⁰. Bilindiği gibi ICC Tahkim Kuralları'nın kendine has özelliklerinin başında ICC Milletlerarası Tahkim Divanı'nın taslak hakem kararı üzerinde yaptığı şekli inceleme (*scrutiny*) gelmektedir⁴¹. ICC Tahkim Kuralları m.34 uyarınca taslak halindeki hakem kararının onaylanması amacıyla Divan'a sunulması gerekir. Divan yapacağı inceleme ile karar üzerinde şekli değişiklikler yapabilir ve hakemlerin uyuşmazlığın esası hakkında karar verme yetkilerine halel getirmeksizin (tarafaların anlaşmaları sebebiyle bu yetki sadece hakemlere aittir) esasa ilişkin konularda hakemlerin dikkatini çekebilir. Esasa ilişkin Divan'ın yapacağı bu değerlendirmenin “*kararın içeriği konusunda hata yapılmış olduğuna, gerekçenin yeterli genişlikte yazılmamış veya hiç yazılmamış olduğuna ya da kararın bir kısmının veya tamamının tahkim yeri hukukunun emredici kurallarına aykırı olduğuna ilişkin*” olabileceği belirtilmektedir⁴². Aynı madde uyarınca, Divan tarafından onaylanmamış bir hakem kararı verilemez. Bir başka ifade ile, Divan taslak hakem kararı üzerinde bir nevi kalite kontrolü yapmaktadır. Hakem kararı üzerinde bu incelemenin yapılması sebebiyle de zaten Divan tarafından bir kez daha şeklen incelenecek olan hakem kararı hakkında düzeltme ve yorum kararlarına olan ihtiyaç önemli ölçüde azalacaktır⁴³. Çünkü, bu incelemenin asıl amacı karar üzerinde şekli bir inceleme yaparak kararın daha anlaşılır bir şekle bürünmesi ve şekli hataların düzeltilmesidir. ICC tahkimi hakkında yapılan bir araştırmada 2005-2010 yılları arasında düzeltme ve yorum taleplerinin %9 ile %14 arasında seyrettiği belirtilmektedir⁴⁴.

B. Düzeltme, Yorum ve Tamamlama Kararlarının Amacı

Düzeltilme, yorum ve tamamlama kararlarının temel amacı hakem kararında yer alan şekli hataların, belirsizliklerin ve karara bağlanması eksik bırakılmış hususların giderilmesidir⁴⁵. Tarafalara sunulan bu imkân ile hakem kararında yer alan eksikliklerin, belirsizliklerin ve yazım hatalarının giderilmesi ile birlikte hakem kararının kolaylıkla

38 Seraglini/Ortscheidt (n 6) 824.

39 Özbay/Erdem (n 11) 49.

40 Yeşilirmak, *Tahkim* (n 2) 120.

41 Erdem (n 13) 597 vd.

42 Yeşilirmak, *ICC* (n 17) 118.

43 Lew/Mistelis/Kröll (n 18) 657; Daly (n 23) 61.

44 Hauser-Morel/Heiner Nedden (n 15) 19, dipnot 1.

45 Özbay/Erdem (n 11) 47; Özbay/Korucu (n 12) 181; İzzet Karadağ, *6100 Sayılı HMK'da Düzenlenen Ulusal (İç) Tahkim (Adalet 2013) 211.*

ve geciktirilmeden icra edilebilmesi sağlanacak, iptal edilmesinin önüne geçilebilecek ve taraflar arasında ilâve uyuşmazlıkların doğması engellenecektir. Böylelikle, HMK gerekçesinde de belirtildiği üzere, usul ekonomisine uygun hareket edilmiş olacak ve tahkim yargılamasının hızlılığı korunacaktır⁴⁶. Örneğin, hakem kararında yapılan basit bir yazım hatası sebebiyle hükmedilen tazminat miktarına fazladan eklenen sıfırlar düzeltilebilecek ve böylelikle, belki de cezai nitelikli tazminat (*punitive damages*) olarak nitelendirilecek hakem kararının kamu düzenine aykırılık sebebiyle iptalinin gündeme gelmesi engellenebilecektir⁴⁷. Özellikle, MTK m.15/A'da hakemlerin istemin tamamı hakkında karar vermemiş olmalarının (*infra petita*) bir iptal sebebi olarak düzenlenmiş olduğu düşünöldüğünde tamamlama kararının faydaları kolaylıkla anlaşılacaktır. Hakem heyetinin tamamlama kararı sunması ile birlikte tarafların dayanabilecekleri iptal sebeplerinden bir tanesi engellenmiş olacaktır. Sonuç itibariyle, bu imkân kaliteli yargılama elde etme amacıyla tahkimi tercih eden tarafların bu amaçlarının tahkim yargılamasına ve hakem kararına yansımadır. Düzeltme, yorum ve tamamlama kararları ile taraflar açık ve kesin değerlendirmeler içeren, şekli hatalardan arınmış ve uyuşmazlığın bütününe kapsayan bir karar elde edebileceklerdir.

III. Düzeltme, Yorum ve Tamamlama Kararlarının Usulü Ve Niteliği

Çalışmamızın bu aşamasında esas itibariyle MTK uyarınca düzeltme, yorum ve tamamlama kararları verilmesinde izlenecek usul incelenecektir. Bu açıdan, MTK düzenlemesi ile HMK, bazı yabancı hukuklar ve kurumsal tahkim kuralları arasındaki temel farklılıkların ortaya konulmasının faydalı olacağını düşünmekteyiz. Son olarak, hakemin veya hakem heyetinin düzeltme, yorum veya tamamlama kararları vermesi durumunda bu kararın nihai hakem kararı açısından niteliğinin belirlenmesi gerekmektedir.

A. Düzeltme, Yorum ve Tamamlama Kararları Usulü

Düzeltme, yorum ve tamamlama kararları açısından hakemlerin sınırlı yetkisi, bu taleplerin sunulması ve karar verilmesi usulünde de kendini göstermektedir. Öncelikle, bu talepler açısından ikinci bir tahkim yargılaması yapılması ve dolayısıyla ikinci bir nihai hakem kararı verilmesi söz konusu değildir. Bu sebeple, hakem heyeti nihai kararını verdikten sonra yeni bir hakem heyeti atanmayacak ve bu talepler nihai hakem kararını veren hakemler tarafından değerlendirilecektir.

MTK m.14/B, düzeltme, yorum ve tamamlama kararlarının talep edilmesi ve karar verilmesi usulünü düzenlemektedir⁴⁸. Bu düzenlemenin iki temel özelliği,

46 Özbay/Erdem (n 11) 48.

47 Cezai nitelikli tazminat kararlarının kamu düzenine aykırılık oluşturup oluşturmadığı konusu açısından bkz.: Akıncı (n 8) 282.

48 Kalpsüz, *Tahkim* (n 19) 123 vd.; Akıncı (n 9) 249; Erdem (n 13) 611; Nuray Ekşi, "Milletlerarası Tahkim Kanunu Hakkında Genel Bir Değerlendirme" (2003) 23 MHB (MTK Değerlendirme) 315; Ergin Nomer/Nuray Ekşi/Günseli Öztekin Gelgel, *Milletlerarası Tahkim Hukuku*, Cilt I (Beta 2013) 45.

tahkimin etkinliğinin artırılması amacıyla kısa sürelerin öngörölmüş olması ve tarafların savunma haklarının güvence altına alınmış olmasıdır. Bu yönüyle MTK düzenlemesi, karşılaştırmalı hukukta takip edildiği belirtilen genel yaklaşımlar⁴⁹ ile aynı doğrultudadır. MTK m.14/B uyarınca taraflardan her biri, hakem kararının kendisine bildiriminden itibaren otuz gün içerisinde karşı tarafa da bilgi vermek kaydıyla hakem heyetinden kararda yer alan hesap, yazı ve benzeri maddi hataların düzeltilmesini veya kararın tümünün veya anlaşılmayan kısımlarının yorumlanmasını isteyebilir. Hakem heyeti, karşı tarafın görüşünü aldıktan sonra bu talebi haklı bulursa talep tarihinden itibaren otuz gün içerisinde karar hakkında yorumunu veya düzeltilmesini taraflara sunar. Ayrıca, yine kararın tebliğinden itibaren otuz gün içerisinde, taraflardan her biri hakem heyetinden bir tamamlama kararı verilmesini isteyebilir. Tamamlama kararı verilebilmesi için bu talep hakkında karşı tarafın da bilgilendirilmesi gerekmektedir. Tamamlama kararları sadece tahkim yargılaması sırasında ileri sürölmüş olmasına rağmen karara bağlanmamış konular hakkında istenebilir. Bu talep haklı bulunursa, tamamlama kararı altmış gün içinde verilecektir. İlgili maddede, hakem heyetinin kararda yer alan maddi hataları karar tarihinden itibaren otuz gün içerisinde kendiliğinden de düzeltebileceği öngörölmüştür. Ancak, hakem heyetine kararın re'sen yorumlanması veya tamamlanması için bir yetki verilmemiştir. Kanunda yer alan bu sürelerin kesin süreler olduğu ve uzatılamayacağı kabul edilmektedir⁵⁰. Düzeltme, yorum ve tamamlama kararları talepleri açısından karşı tarafa da bilgi verilmesi şartının aranması, tarafların adil yargılanma ve hukuki dinlenilme haklarının güvence altına alınması amacını taşımaktadır⁵¹. Aksi halde, bu hakların ihlal edilmiş olması sebebiyle hakem kararının iptali söz konusu olabilecektir.

Düzeltme, yorum ve tamamlama kararları açısından HMK incelemesi yapılmasının, özellikle aşağıda incelenecek Yargıtay kararları da dikkate alındığında, faydalı olacağı kanaatindeyiz. Yerel tahkimde düzeltme, yorum ve tamamlama kararları açısından HMK, MTK m.14/B düzenlemesine çok yakın bir düzenleme getirmektedir⁵². Hakem kararlarının tavrı, düzeltilmesi ve tamamlanması başlığını taşıyan HMK m.437 ile MTK düzenlenmesi karşılaştırıldığında temel farklılığın kısaltılmış sürelerde olduğu görölmektedir. Örneğin, düzeltme ve tavrı kararları otuz gün yerine iki hafta içerisinde istenebilecektir veya tamamlama kararı altmış gün yerine bir ay içerisinde verilecektir ama gerekli görölen hallerde hakem heyeti bu süreyi en fazla bir ay uzatabilecektir. Tamamlama kararı verilmesi için süre uzatılmasının gerekli olduğuna dair kararı

49 Karşılaştırmalı hukuktaki genel yaklaşımlar açısından bkz.: Born (n 7) 342.

50 Kalpsüz, *Tahkim* (n 19) 124.

51 Özbay/Erdem (n 11) 69.

52 Nuray Ekşi, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda Tahkim* (Beta 2019) (HMK Tahkim) 179 vd.; Hakan Pekcanitez, "Yeni Hukuk Muhakemeleri Kanununun Tahkime İlişkin Hükümleri" (2011) Milletlerarası Tahkim Semineri 79; Özbay/Erdem (n 11) 63 vd.; Özbay/Korucu (n 12) 198 vd.; Pekcanitez/Yeşilirmak (n 21) 2728 vd.; Timuçin Muşul, *Medeni Usul Hukuku* (Yetkin 2012) 666; Kuru (n 9) 668; Ramazan Arslan/Ejder Yılmaz/Sema Taspinar Ayvaz, *Medeni Usul Hukuku* (Yetkin 2017) 793; Nomer/Ekşi/Öztekin Gelgel (n 48) 29.

doğal olarak hakem heyeti verecektir⁵³. Bir başka farklılık ise, HMK m.437’de gerekli görölen hallerde düzeltme veya tavzih kararının verilmesi süresinin hakem heyetince uzatılabilmesidir. Kanaatimizce, düzeltme ve yorum kararlarının niteliği düşünöldüğünde bu süre uzatım yetkisinin yerindeliği sorgulanmalıdır. Ayrıca, kanunda süre uzatımı açısından bir üst sınır belirtilmemiştir. Bu iki nokta birlikte değerlendirildiğinde, kanaatimizce, düzeltme ve yorum kararlarının verilmesinin geciktirilmesi ve dolayısıyla tahkim yargılamasının etkinliğinin azalması riski doğabilecekdir. Son olarak, MTK hükmünün aksine, HMK m.437’de düzeltme ve tavzih talebinin süresi iki hafta olarak belirlenirken, “*evvelce daha farklı bir süre öngörölmemiştir*” ifadesi de eklenmiştir⁵⁴. Taraflara düzeltme ve tavzih kararı isteme süresinin belirlenmesi açısından irade özgürlüğü tanınmış olması MTK m.14/B hükmünden ayrılan bir başka unsurdur.

Karşılaştırmalı hukukta nadiren de olsa düzeltme, yorum ve tamamlama kararları imkânını düzenlemeyen milli hukuk düzenleriyle karşılaşılabılır. Örneğin, İsviçre hukukunun yerel tahkime ilişkin düzenlemesinde bu imkân düzenlenmiş olmasına rağmen 18 Aralık 1987 tarihli İsviçre Milletlerarası Özel Hukuk Kanunu (İsviçre MÖHUK)’nun milletlerarası tahkime ilişkin maddelerinde yorum, düzeltme ve tamamlama kararları müessesesi düzenlenmemiştir. Ancak, İsviçre Federal Mahkemesi 2000 yılında vermiş olduğu bir kararda tahkim yerinin İsviçre olduğu durumlarda hakem heyetinin düzeltme ve yorum kararı vermeye yetkili olduğunu kabul etmiştir ve yerel tahkimin ilgili hükümlerinin kıyasen uygulanmasına karar vermiştir⁵⁵. Böylelikle, 19 Aralık 2008 tarihli İsviçre Medeni Usul Kanunu m.388 uygulama alanı bulacaktır. Bu maddenin ikinci fıkrası uyarınca, düzeltme, yorum veya tamamlama talepleri söz konusu talepler açısından ihtiyacın anlaşılmasından itibaren otuz gün içerisinde hakem heyetine sunulacaktır. Ancak, bu taleplerin hakem kararının tebliğinden itibaren en geç bir yıl içerisinde sunulabileceği düzenlenmiştir. Fransız milletlerarası tahkim hukukunda ise düzeltme, yorum ve tamamlama kararlarına ilişkin düzenleme 2011 yılında kanunda yapılan değişlikle, Fransız Medeni Usul Kanunu m.1506/4’ün m.1485’in birinci ve ikinci fıkraları ile m.1486’ya yaptığı atf ile getirilmiştir⁵⁶. Bu maddeler uyarınca, düzeltme, yorum ve tamamlama kararı taleplerinin hakem kararının tebliğinden itibaren üç ay içerisinde hakem heyetine sunulması gerekmektedir. Taraflarca aksi karşılaştırılmamışsa, düzeltme, yorum veya tamamlama kararının üç ay içerisinde verilmesi gerekmektedir. Bu sürenin, Fransız Medeni Usul Kanunu m.1463/2 uyarınca, tarafların anlaşmaları ile veya anlaşma sağlanamaz ise mahkemelerce uzatılabileceği düzenlenmiştir.

53 Özbay/Korucu (n 12) 205, dipnot 822.

54 Ekşi, *HMK Tahkim* (n 52) 179. Karadaş’a göre farklı bir süre karşılaştırılması taraflar veya hakemlerce yapılabilir, Karadaş (n 46) 212.

55 İsviçre Federal Mahkemesi, 2 Kasım 2000, ATF 126 III 524 (www.bger.ch, s.e.t. 26.06.2019). Kararın incelemesi için: Antonio Rigozzi/Gabrielle Kaufmann-Kohler, “Correction and Interpretation of Awards in International Arbitrations held in Switzerland: Note on a Decision of the Swiss Federal Court (ATF 126 III 524)”, Jusletter 19 March 2001; Marquis (n 12) 787.

56 Seraglını/Ortscheidt (n 6) 824.

Yukarıda belirttiğimiz gibi düzeltme, yorum ve tamamlama kararlarına ilişkin düzenlemeler kurumsal tahkim kurallarında da yer almaktadır (Örneğin, ICC Tahkim Kuralları m.36⁵⁷ ve ISTAC Tahkim Kuralları m.37⁵⁸). Kural olarak, eğer taraflarca seçilen tahkim kurallarında düzeltme, yorum ve tamamlama kararları usulü düzenlenmişse bu durumda milli hukuklardaki düzenlemelerin emredici hükümler haricinde uygulanmayacağı kabul edilmektedir⁵⁹. ICC Tahkim Kuralları uyarınca, yorum ve düzeltme talepleri açısından şu ilâve hususları belirtmekte fayda bulunmaktadır: hakemler bu talepleri reddettiklerinde veya kabul edip yorum ve/veya düzeltme kararı verdiklerinde neden bu talebi reddettiklerinin veya kabul ettiklerinin gerekçelerini de sunmalıdır⁶⁰. Ayrıca, eğer hakem heyeti re'sen düzeltme yapmak isterse bu durumdan tarafları ve ICC Sekreteryası'nı haberdar etmesi ve taraflara yorumlarını sunmaları için bir süre tanınması gerekir⁶¹. Hakem heyeti düzeltme veya yorum talebini kısmen veya tamamen kabul edebilir veya reddedebilir ve bu kararın tahkim masrafları açısından sonuçlar doğurabileceği unutulmamalıdır⁶².

Düzeltilme, yorum ve tamamlama kararları usulü açısından akla gelebilecek bir soru ise örneğin bir tamamlama kararı verilmesi sonrasında bu karar hakkında da düzeltme, yorum ve tamamlama kararları istenip istenemeyeceğidir. Yeşilirmak'a göre, kural olarak, bu kararlar sonrasında da süresi içerisinde düzeltme, yorum ve tamamlama kararları istenebilir. Ancak, yazara göre bu durumun "*ancak istisnai durumlarda kabul edilebileceği açıktır*"⁶³. Daly'e göre de ICC Tahkim Kuralları uyarınca düzeltme veya yorum kararı hakem kararına bir ek oluşturacağı ve onun bir parçası olacağından taraflar düzeltme veya yorum kararı hakkında da bir düzeltme veya yorum talebinde bulunabilirler. Bu noktada dikkat edilmesi gereken husus, eğer nihai hakem kararı hakkında yorum veya düzeltme talebi süresi geçirilmişse, yorum veya düzeltme kararı hakkında yorum veya düzeltme talepleri sadece bu ek karar ile sınırlı olmalıdır⁶⁴. Örneğin, ICC Karar no. 10609'da davacının talebi üzerine hakem heyeti bir düzeltme kararı vermiştir. Bunun üzerine davacı ikinci bir başvuru yaparak düzeltme kararının düzeltilmesini talep etmiştir. Hakem heyeti bu ikinci başvuruyu daha önce karara bağlanmış bir hususu tekrar hakemlerin önüne getiriyor olması sebebiyle reddetmiştir⁶⁵.

Sonuç itibariyle, MTK'daki düzeltme, yorum ve tamamlama kararlarına ilişkin düzenlemeler incelenip, yabancı hukuklardaki örneklerle karşılaştırıldığında,

57 İlgili tahkim kuralları açısından inceleme için bkz.: Yeşilirmak, *ICC* (n 17) 120 vd.; Erdem (n 13) 597 vd.; Hauser-Morel/Heiner Nedden (n 15) 20 vd.

58 İlgili tahkim kuralları açısından inceleme için bkz.: Akıncı (n 7) 471 vd.

59 Hauser-Morel/Heiner Nedden (n 15) 23.

60 ICC Note on Correction and Interpretation of Arbitral Awards, 31 March 2014 3; Daly (n 23) 65.

61 ICC Note on Correction and Interpretation of Arbitral Awards, 31 March 2014 2.

62 ICC Note on Correction and Interpretation of Arbitral Awards, 31 March 2014 3.

63 Yeşilirmak, *Tahkim* (n 2) 121.

64 Daly (n 23) 67.

65 Daly (n 23) 67.

milletlerarası tahkimin etkinliğinin arttırılması amacıyla ve milletlerarası tahkimin ihtiyaçlarına uygun olarak, hakemlere sınırlı bir yetki verilmiş olduğu, kısa sürelerin öngörüldüğu ve aynı zamanda tarafların savunma haklarının güvence altına alındığı görülmektedir.

B. Düzeltme, Yorum ve Tamamlama Kararlarının Niteliği

MTK m.14/B uyarınca, hakem heyeti tarafından verilecek düzeltme, yorum ve tamamlama kararları “*hakem kararının bir parçasını oluşturur*”. Bir başka ifade ile, MTK m.14/B uyarınca düzeltme, yorum ve tamamlama kararları uyuşmazlığın esası hakkında verilmiş olan nihai hakem kararından ayrı, bağımsız, ikinci bir hakem kararı niteliğinde değildir. Bu kararlar nihai hakem kararının bir parçasını oluşturur ve ancak nihai hakem kararı ile birlikte iptalleri talep edilebilir⁶⁶. Aynı kural HMK m.437/5’te yerel tahkim açasından kabul edilmiřtir⁶⁷.

UNCITRAL Model Kanun açasından ise, doktrinde bazı yazarlar tamamlama kararının kısmi karar niteliğinde olduğunu ve bu sebeple tek başına tenfiz edilebileceğini savunmaktadır⁶⁸. Kanaatimizce, bu görüşün dayanağı olarak, MTK’daki düzeltme, yorum ve tamamlama kararlarının, ayırım yapılmadan, hakem kararının bir parçasını oluşturacağını düzenleyen kapsayıcı hüküm yerine UNCITRAL Model Kanun m.33/1’de sadece yorum kararının hakem kararının bir parçası olacağının belirtilmiş olması düşünülebilir.

Düzeltilme, yorum ve tamamlama kararlarının niteliği açasından kurumsal tahkim kurallarına da göz atılmasında fayda vardır. ICC Tahkim Kuralları açasından, yorum ve düzeltme kararları 1998 yılında ICC Tahkim Kuralları’na eklenirken bu kararların ayrı bir hakem kararı mı yoksa nihai kararın bir parçası mı olacağı tartişılmış ve nihai hakem kararının bir parçası olması sonucuna varılmıřtır⁶⁹. ICC Tahkim Kuralları m.36/3 açık bir şekilde düzeltme ve yorum kararlarının nihai karara bir ek (*addendum*) oluşturacağını ve onun parçası olarak kabul edileceğini belirtmektedir⁷⁰. Benzer şekilde, ISTAC Tahkim Kuralları m.37/6, “*düzeltilme, yorum ve tamamlama kararları, hakem kararının eki olarak düzenlenir ve kararın ayrılmaz parçasını teşkil eder*” demektedir. Aşağıda inceleneceği üzere, düzeltme, yorum ve tamamlama kararlarının bu niteliği hakem karara karşı iptal davası aça ma süresi bakımından son derece önemlidir.

66 Deren-Yıldırım (n 4) 135.

67 HMK m.437/5: “*Düzeltilme, tazvii ve tamamlama kararları, taraflara bildirilir ve hakem kararının bir parçasını oluşturur*”. Ekşi, *HMK Tahkim* (n 52) 180.

68 İlgili doktrin görüşü hakkında referanslar için bkz. Deren-Yıldırım (n 4) 136.

69 Marquais (n 12) 784.

70 Yeşilirmak, *ICC* (n 17) 121.

C. Düzeltme, Yorum ve Tamamlama Kararlarının Nihai Hakem Kararına Karşı İptal Davası Açma Süresi Açısından Etkisi

Milletlerarası tahkim hukukunda, kural olarak, nihai hakem kararına karşı devlet mahkemeleri önünde başvurulacak kanun yolu iptal davasıdır. MTK m.15/A'da da “*hakem kararına karşı yalnızca iptal davası açılabilir*” ifadesi yer almaktadır. MTK uyarınca iptal davası usulünün ve iptal sebeplerinin detaylı incelemesi bu çalışmanın kapsamı dışındadır⁷¹. Fakat, nihai hakem kararı sonrasında düzeltme, yorum ve tamamlama kararları talep edilmesi özellikle iptal davası açma süresi açısından etkiler doğuracaktır. Bu sebeple, öncelikle, düzeltme, yorum ve tamamlama kararları talep edilmesinin iptal davası açma süresi açısından etkisi kural olarak ortaya konulacaktır. Sonrasında, tarafların aynı anda hem bu taleplerini ileri sürmeleri hem nihai hakem kararına karşı iptal davası açmaları halinde iptal davasına bakan mahkemelerin nasıl hareket etmesi gerektiği meselesi değerlendirilecektir. Son olarak, hakemlerin düzeltme, yorum ve tamamlama kararının kapsamını ve/veya süresini aşmaları halinde bu durumun iptal davası açma süresi açısından etkileri incelenecektir ve farklı olasılıklar açısından çözüm önerileri sunulacaktır.

1. Düzeltme, Yorum ve Tamamlama Kararı Taleplerinin İptal Davası Açma Süresi Açısından Etkisi

Milletlerarası tahkim hukukunda tahkimin etkinliğini arttırmak amacıyla iptal davası açılmasına ilişkin kısa süreler getirilmiştir. MTK bu amaç doğrultusunda iptal davasının açılması için otuz günlük bir süre öngörmüştür. Bu süre mehz UNCITRAL Model Kanunu'nda üç ay olarak belirlenmiştir. Akıncı'ya göre MTK'da bu sürenin kısaltılmış olması “*tahkimin daha hızlı sonuç vermesi bakımından isabetlidir*”⁷². Karşılaştırmalı hukukta ise iptal davası açma süresi bakımından yirmi sekiz günden (İngiliz hukuku) altı aya (Çin hukuku) kadar değişen süreler öngörülmüştür⁷³.

71 İptal davası hakkında detaylı inceleme için bkz.: Akıncı (n 7) 251 vd.; Cemal Şanlı, *Uluslararası Ticari Akitlerin Hazırlanması ve Uyuşmazlıkların Çözüm Yolları* (Beta 2016) 342 vd.; Turgut Kalpsüz, “Yeni Milletlerarası Tahkim Kanununun Değerlendirilmesi” (2001) Milletlerarası Tahkim Semineri (MTK'nın Değerlendirilmesi) 107, özellikle s.125 vd.; Yeşilirmak, *Tahkim* (n 2) 122 vd.; Kalpsüz, *Tahkim* (n 19) 124 vd.; Erdem (n 13) 611; Ekşi, “MTK Değerlendirme” (n 48) 316; Nomer/Ekşi/Öztekin Gelgel (n 48) 46 vd.; Ceyda Süral, “Hakem Kararlarının İcrası ve İptal Davası”, (2014) 16 Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Hakan Pekcanitez'e Armağan 1377; Mesut Aygün, “Milletlerarası Ticari Tahkimde Hakem Kararlarına Karşı İptal Yolu” (2007) Medeni Usul Hukuku ve İcra İflas Hukuku Dergisi S.8-3 661; Ekin Tuna, *Milletlerarası Ticari Tahkim Hukukunda İptal Davası* (Adalet 2016); Bilgin Tiryakioğlu, “Milletlerarası Tahkim Kanununa Göre Hakem Kararlarının İptali”, *Milletlerarası Özel Hukukta Güncel Konular Sempozyumu Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi*, Eskişehir 21-22 Nisan 2016, ed. Bilgin Tiryakioğlu, Mesut Aygün, Ali Önal, Kübra Altıparmak, Cansu Kaya (Yetkin Yayınları 2016) 301; Aslı Bayata Canyaş, *UNCITRAL Model Kanunu Temelinde Uluslararası Ticari Hakem Kararlarına Karşı Başvuru Yolu* (Adalet 2016); Ejder Yılmaz, “Hakem Kararlarının Temyizi ve İptali”, Milletlerarası Tahkim Semineri, Ankara 2009, 107; Fügen Sargın, “Milletlerarası Tahkim Kanunu'na Göre Hakem Kararlarının Kısmi İptali İmkânı” (2015) 31 BATİDER 39. Türk ve Fransız milletlerarası tahkim hukuklarında iptal davası hakkında karşılaştırmalı hukuk çalışması için bkz.: Kalafatoğlu, *İptal davası* (n 37), iptal davası açma süresi açısından sınırlı bir inceleme için aynı eserde bkz. s.18-19. MTK uyarınca iptal davası açma hakkından feragat imkânı hakkında ise: Mehmet Polat Kalafatoğlu, “Milletlerarası Tahkim Kanunu Uyarınca İptal Davası Açma Hakkından Feragat” (2018) PPIL, 38(2) 339 (Feragat).

72 Akıncı (n 7) 258. Aynı yönde, Kalafatoğlu, *İptal davası* (n 37) 18.

73 Moses (n 8) 209; Lew/Mistelis/Kröll (n 18) 671.

İptal davası açma süresinin başlama anı açısından MTK m.15/A “*Bu süre, hakem kararının veya düzeltme, yorum ya da tamamlama kararının taraflara bildirildiği tarihten itibaren işlemeye başlar*” hükmünü getirmektedir. Kanunda belirtilmiş olan otuz günlük süre, kural olarak nihai hakem kararının taraflara bildirildiği tarihten itibaren işlemeye başlayacaktır. Bu bildirim ne şekilde yapılacağı ise MTK m.14’te düzenlenmiştir. Ayrıca, belirtmek gerekir ki iptal davası açma süresi bir hak düşürücü süre niteliğindedir⁷⁴.

MTK m.15 ile belirlenen iptal davası açma süresi ilk bakışta herhangi bir sorun yaratmayacak gibi gözükmektedir. Bu süre, kural olarak, hakem kararının taraflara bildirildiği tarihten itibaren işlemeye başlar. Yani, taraflardan birinin MTK m.14/B uyarınca yorum, düzeltme veya tamamlama kararı talep etmemesi durumunda ilgili süre hakem kararının tebliğinden itibaren işlemeye başlayacaktır⁷⁵. Ancak, MTK m.14/B ve m.15 birlikte değerlendirildiğinde, hakem kararının bildiriminden sonra taraflardan birinin hakem heyetinden yorum, düzeltme veya tamamlama kararı talep etmesi halinde, bu kararların taraflara tebliğ edildiği tarihe bağlı olarak, iptal davası açma süresinin başlangıç anında ve hesaplanmasında farklılıklar olacaktır.

Düzeltilme, yorum ve tamamlama kararı talep edilmesi halinde iptal davası açma süresinin bu kararların tebliğinden itibaren işlemeye başlayacağı doktrinde de kabul edilmektedir. Akıncı’ya göre MTK uyarınca uyuşmazlığın esası hakkında verilmiş hakem kararının taraflara bildiriminden sonra düzeltme, yorum ve tamamlama kararı verilmesi halinde “*iptal davası açma süresi, taraflara hakem kararının tebliğ edildiği tarihten değil, düzeltme, yorum veya tamamlama kararının tebliğ edilmesinden itibaren başlayacaktır. Zira özellikle düzeltme, yorum veya tamamlama talebinde bulunan taraf açısından, söz konusu talebin kabul edilmesi durumunda, iptal yoluna başvurmaya gerek kalmayabilir. Bu sebeple, düzeltme, yorum veya tamamlama talebinde bulunulması durumunda, artık hakem kararının değil, fakat düzeltme, yorum veya tamamlama hakkındaki hakem kararının taraflara tebliğ edilmesinden itibaren otuz günlük süre içerisinde iptal davasının açılması gerekir*”⁷⁶. Kanaatimizce, bu durum, MTK m.15/A’nın açık düzenlemesinin yanı sıra, MTK m.14/B’deki “*düzeltilme, yorum ve tamamlama kararları (...)* hakem kararının bir parçasını oluşturur” hükmünün sonucudur. Tamamlama kararı neticesinde belki de iptal davası açma sebepleri ortadan kalkacaktır. İptal davası açılması için tamamlama kararının beklenmesinde sadece tarafların menfaatleri değil, aynı zamanda bir iptal davası açılmasına gerek kalmaması ihtimali sebebiyle mahkemelere ilâve iş yükü doğurulmaması açısından kamu menfaati de söz konusudur.

74 Aynı şekilde bkz. Pekcantez/Yeşilirmak (n 21) 2739.

75 Bilgin Tiryakioğlu/Aslı Bayata Canyaş, “Chapter 7: Challenges to Arbitral Awards”, in Ali Yesilirmak and Ismail G. Esin (eds), *Arbitration in Turkey* (Kluwer Law International 2015) 185.

76 Akıncı (n 7) 259 ve 250: “*Böyle bir durumda, hakem kararına karşı iptal davası açma süresinin, hakem veya hakem kurulunun, düzeltme veya yorumlama kararı verdiği andan itibaren yeniden başlaması gerekecektir*”. Aynı yönde, Kalpsüz, *Tahkim* (n 19) 149 ve ayrıca 124; Kalafatoğlu, *İptal davası* (n 37) 19; Tuna (n 72) 77; Özbay/Erdem (n 11) 64.

MTK m.15'te yer alan iptal davası açma süresi hakkındaki düzenlemede UNCITRAL Model Kanunu m.34/3 örnek alınmıştır. Yukarıda belirttiğimiz üzere İsviçre MÖHUK'unda hakem kararına karşı yorum, düzeltme veya tamamlama kararı talebine ilişkin açık bir düzenleme bulunmamaktadır. UNCITRAL Model Kanunu m.34, Model Kanun'da 2006 yılında yapılan çalışmalarda değişikliğe uğramamış maddelerden bir tanesidir. Model Kanun hükmüne göre, hakem kararına karşı iptal davası açma süresi, hakem kararının ilgili tarafa ulaşmasından itibaren veya Model Kanun m.33 uyarınca düzeltme, yorum veya tamamlama kararı talebinin sonlandırılmasından itibaren üç aydır⁷⁷. Böylelikle, taraflardan birinin süresi içerisinde düzeltme, yorum veya tamamlama kararları talep etmesi halinde, iptal davası açma süresi hakem heyetinin düzeltme, yorum ve tamamlama kararını vermesinden itibaren başlayacaktır⁷⁸.

Esasen, Model Kanun'un müzakereleri aşamasında, iptal davası açılması süresinin, düzeltme, yorum veya tamamlama talebi hakkında verilen kararın bildiriminden itibaren işlemeye başlaması hususu bazı fikir ayrılıklarına konu olmuştur. Bir görüş, bu düzenlemenin tarafların iptal davasını geciktirmeye yönelik davranışlarda bulunmalarına olanak sağlayacağını ve bu durumun iptal davasının hızlı bir şekilde görülmesi ihtiyacını olumsuz etkileyeceğini savunmuştur. UNCITRAL Çalışma Grubu'nun raporunda kabul edilen görüş ise, madde 34'te süreye ilişkin getirilen bu düzenlemenin taraflara tanınan düzeltme, yorum veya tamamlama kararı talep edebilme hakkının mantıklı bir sonucu olduğu ve bu sebeple korunması gerektiği yönündedir. Ayrıca, madde 33'teki sınırlı süreler iptal davasının geciktirilme riskini minimuma indirecek ve madde 34/3 uyarınca iptal davası açma süresinin uzatılmasında esas alınacaktır⁷⁹.

HMK'da iptal davası açma süresinin MTK düzenlenmesine paralel olarak düzenlendiği görülmektedir. HMK m.439/4'te, MTK m.15 hükmünde olduğu gibi iptal davasının bir ay içinde (otuz gün yerine) açılacağı ve bu sürenin hakem kararının veya tavzih, düzeltme ya da tamamlama kararının taraflara bildirildiği tarihten itibaren işlemeye başlayacağı hükmüne bağlanmıştır. Doktrinde de aynı açıklamalar yer almaktadır⁸⁰. Aynı şekilde, Yargıtay'ın 2016 tarihli bir kararında “*öncelikle*

77 UNCITRAL Model Kanun m.34/3. Model Kanun hakkında genel bir değerlendirme için: Armağan Ebru Bozkurt Yüksel, “UNCITRAL ve UNCITRAL Model Kanunu'na Genel Bir Bakış” (2011) TAAD C.2 Y.2 S.4 161.

78 Peter Binder, *International Commercial Arbitration and Conciliation in UNCITRAL Model Law Jurisdictions* (Sweet & Maxwell 2005) 276; Redfern/Hunter (n 16) 572. Taraflardan birinin m.33 uyarınca düzeltme, yorum veya tamamlama kararı talep etmeleri halinde bu talepler hakkında geçecek zamanın iptal davası açma süresi açısından da dikkate alınması gerektiği hakkında: UNCITRAL Fourth Working Group Report A/CN.9/245 (22 Eylül 1983), para.121. Ayrıca bkz.: Howard M. Holtzmann/Joseph E. Neuhaus, *A Guide to the UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration: Legislative History and Commentary* (Kluwer Law International 1989) 896. Ayrıca, bkz.: Aygün (n 72) 671.

79 UNCITRAL Fifth Working Group Report A/CN.9/246 (6 Mart 1984), para. 138. Ayrıca bkz.: Holtzmann/Neuhaus (n 78) 949.

80 HMK m.439/4. Özbay/Erdem (n 11) 64: “*Bu hükmün anlamı özellikle hakem kararına karşı iptal davası açılmasına ilişkin sürenin başlangıcı bakımından önem taşımaktadır. Nitekim HMK m.439/4 hükmünde hakem kararlarına karşı iptal davasının, bir ay içinde açılacağı ve bu sürenin, hakem kararının veya tavzih, düzeltme ya da tamamlama kararının taraflara bildirildiği tarihten itibaren işlemeye başlayacağı belirtilmiştir. Şu halde bu hükmün yukarıda belirtilen düzeltme, tavzih ve tamamlama kararlarında olduğu gibi, hakem kararının bir parçasını oluşturmasının doğal bir sonucudur*”. Aynı yönde bkz. Arslan/Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz (n 52) 795; Özbay/Korucu (n 12) 223; Pekcanitez/Yeşilirmak (n 21) 2739; Karadağ (n 45) 216.

davacının tavzih talebinin hakem heyetince usulüne uygun olarak değerlendirilip, karara bağlandıktan sonra kararın davacıya tebliğ edilmesi, tebliğden itibaren de 1 aylık hak düşürücü süre içerisinde dava yoluna gidilmesi gerektiği” belirtilmiştir⁸¹.

MTK’daki açık düzenlemenin iptal davası açma süresi açısından etkilerini vurgulamak ve karşılaştırma yapmak adına tamamlama kararları açısından İsviçre ve Fransız hukuklarını incelemek faydalı olacaktır. İsviçre hukukunda tamamlama kararının nihai hakem kararından bağımsız olduğu kabul edilmektedir. Bu sebeple, nihai hakem kararının iptali, doğrudan tamamlama kararının iptali sonucunu doğurmaz⁸². İsviçre MÖHUK’unda MTK’da yer alan süreye ilişkin açık düzenlemenin olmaması sebebiyle, İsviçre Federal Mahkemesi içtihadında da kabul edildiği üzere, tamamlama kararı iptal davası açma süresini durdurmaz⁸³. Bu sebeple, İsviçre’de verilen bir hakem kararı sonrasında tamamlama kararı talep edecek tarafların, hak düşürücü süre engeline takılmamak için, aynı anda ve süresi içerisinde iptal davası açmaları tavsiye edilmektedir⁸⁴. Aynı durumun Fransız hukuku açısından da geçerli olduğu savunulmaktadır⁸⁵.

2. Aynı Anda Hem Düzeltme, Yorum veya Tamamlama Kararı Talebinde Bulunulması Hem De Hakem Kararına Karşı İptal Davası Açılması

Düzeltme, yorum ve tamamlama kararlarının iptal davası açma süresi açısından etkileri kapsamında, nihai hakem kararının tebliği sonrasında taraflardan birinin düzeltme, yorum veya tamamlama kararı talep etmesi diğer tarafın da hakem karara karşı iptal davası açması durumu incelenmelidir. MTK m.15/A düzenlemesi ve düzeltme, yorum ve tamamlama kararlarının niteliği dikkate alındığında, hakem kararı taraflara tebliğ edildikten sonra süresi içerisinde düzeltme, yorum veya tamamlama kararı talep edilmesinin ve bu talepler hakkında karar verildikten sonra bu taleplere ilişkin kararlarla birlikte hakem kararına karşı tek bir iptal davası açılmasının ideal olan durum olduğu söylenebilir. Ancak, tarafların hangi süre içerisinde harekete geçtiklerine bağlı olarak, aynı anda hem düzeltme, yorum veya tamamlama talepleri hakemlerin önünde gelebilir hem de hakem kararına karşı iptal davası açılabilir. Bu durumun üç farklı şekilde gerçekleşebileceği kanaatindeyiz. Somut bir örnekten hareket edersek, 22 Ekim 2019 tarihinde nihai hakem kararının taraflara tebliğ edildiğini varsayalım. Bu hakem kararı ile ilgili olarak, 30 Ekim 2019 tarihinde, taraflardan biri iptal davası açabilir ve diğer taraf ise düzeltme talebinde bulunabilir. İkinci olasılık, 30 Ekim 2019 tarihinde iptal davasının açılması ve 4 Kasım 2019 tarihinde ise düzeltme talebinde bulunulmasıdır. Üçüncü olasılık ise, 30 Ekim tarihinde düzeltme talebinin sunulması ve

81 Y. 11. HD, 18.10.2016, E. 2016/11166, K. 2016/8221 <www.lexpera.com> Erişim Tarihi 26.06.2019.

82 Marquais (n 12) 788.

83 İsviçre Federal Mahkemesi, 12 Ocak 2005, ATF 131 III 164 <www.bger.ch> Erişim Tarihi 26.06.2019 Marquais (n 12) 788.

84 Marquais (n 12) 789.

85 Marquais (n 12) 794.

bu talep hakkında henüz karar verilmeden 4 Kasım tarihinde iptal davasının açılmasıdır. Bu üç farklı örnek açısından iptal davasının açıldığı mahkemenin ne şekilde hareket etmesi gerektiği sorgulanmalıdır.

Yargıtay'ın 08 Mart 2012 tarihinde vermiş olduğu bir kararda MTK kapsamındaki bir tahkimde, hakemlere sunulan düzeltme talebi hakkında karar verilmeden açılan iptal davası hakkında önemli hususlar yer almaktadır. Kararda yer alan sınırlı açıklamalar ışığında somut olay hakkında şu bilgilere ulaşılmaktadır: 05 Eylül 2007 tarihli ve 11 Ekim 2007 tarihinde taraflara tebliğ edilen hakem kararına karşı, süresi içerisinde davacı tarafından önce düzeltme talebinde bulunulmuş ve 08 Kasım 2007'de hakem kararına karşı iptal davası açılmıştır. Düzeltme kararı 21 Nisan 2008 tarihinde tebliğ edilmiştir. İlk derece mahkemesince, iptal davası, düzeltme talebine ilişkin karar beklenmeden açıldığı gerekçesiyle 04 Aralık 2008 tarihinde reddedilmiştir. İlk derece mahkemesinin bu kararı Yargıtay tarafından 28 Haziran 2010 tarihinde onanmıştır. Ancak, kararda verilen sınırlı bilgiler ışığında, ilk derece mahkemesinin iptal davasının reddi kararından sonra ve Yargıtay'ın bu kararı onama kararından önce, 31 Aralık 2008 tarihinde bir başka iptal davası açıldığı tahmin edilmektedir. Bu dava, ilk derece mahkemesince düzeltme kararının tebliğinden itibaren otuz günlük sürede açılmadığından reddedilmiştir. Yargıtay ise bu kararı bozma kararında, *“düzeltme talebinde bulunulduğu takdirde dava açılmayacağına ilişkin açıkça yasak konmadığı hususu da dikkate alındığında, davacıdan, derdest dava varken zeyilnamenin tebliğinden sonra yeni bir dava açmasını beklemek Kanununun amacına aykırı olduğu gibi usul ekonomisine de aykırıdır. Bu nedenle eldeki davanın süresinde olduğunun kabulü ile işin esasına girilip sonucuna göre karar verilmesi gerekirken süresinde olmadığına kabulü doğru olmamış, kararın bozulması gerekmiştir”* sonucuna varmıştır⁸⁶.

Yargıtay 2016 yılında HMK tahkimi açısından vermiş olduğu bir diğer kararda ise, ilk derece mahkemesinin, hakemlerden tavzih kararı talep edilmesine rağmen bu karar alınmadan aynı konuda iptal davası açılması durumunda erken açılan iptal davasının reddi yönünde verilen kararını onamıştır. Kararda şu ifadeler yer almaktadır: *“(…) öncelikle davacının tavzih talebinin hakem heyetince usulüne uygun olarak değerlendirilip, karara bağlandıktan sonra kararın davacıya tebliğ edilmesi, tebliğden itibaren de 1 aylık hak düşürücü süre içerisinde dava yoluna gidilmesi gerektiği halde davacının tavzih talebinin hakem heyetince usulüne uygun olarak karara bağlanıp, kararın tebliği yapılmadan aynı konuda iptal davası açıldığı, bu aşamada iptal davasının görülmesinin söz konusu olamayacağı gerekçesiyle, erken açılan davanın reddine karar verilmiştir”*⁸⁷.

Kanaatimizce, MTK m.14/B ve 15 düzenlemeleri uyarınca, süresi içerisinde hakem kararına hakkında bir düzeltme, yorum veya tamamlama kararı istenmişse, hakem

86 Y. 15. HD, 08.03.2012, E. 2011/5713, K. 2012/1423 <www.kazanci.com> Erişim Tarihi 26.06.2019.

87 Y. 11. HD, 18.10.2016, E. 2016/11166, K. 2016/8221 <www.kazanci.com> Erişim Tarihi 26.06.2019.

kararına ve onun bir parçasını oluşturan bu kararlara karşı tek bir iptal davası açılması gerekir. Ancak, yukarıda belirtmiş olduğumuz örnekleri kapsayacak şekilde, bu ideal senaryodan uzaklaşıldığında ve henüz düzeltme, yorum veya tamamlama talepleri karara bağlanmadan nihai hakem kararına karşı iptal davası açılması durumunda mahkemenin bu durumu beklelici mesele yapması yerinde bir çözüml olacaktır. Bir başka ifade ile, söz konusu iptal davalarının “*erken açılan*” iptal davası olarak değerlendirilip reddedilmesi yerinde bir çözüml olmayacaktır. MTK’da beklelici mesele açısından bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu durumda, MTK m.17/1’den hareketle HMK’daki beklelici mesele hakkında düzenlemeye gidilmelidir. HMK m.165/1 uyarınca “*Bir davada hüküml verilebilmesi, başka bir davaya, idari makamın tespitine yahut dava konusuyla ilgili bir hukuki ilişkinin mevcut olup olmadığına kısmen veya tamamen bağlı ise mahkemeye o davanın sonuçlanmasına veya idari makamın kararına kadar yargılama bekletilebilir*”. Her ne kadar bu maddede “*başka bir dava*”dan bahsedilse de, bir tahkim yargılamasının da mahkeme önünde beklelici mesele yapılabileceği kabul edilmektedir⁸⁸. Belirttiğimiz gibi, düzeltme, yorum ve tamamlama kararları talep edildiğinde hakemler hala görevlerinin başındadır, bu talepler hakkında verecekleri karar uyumsuzluğın esası hakkında verilmiş nihai hakem kararının bir parçası olacak ve bu nihai hakem kararına karşı iptal davası açılacaktır. Özellikle, tamamlama kararı örneğinden hareket edersek, hakemlerin tamamlama kararını vermeleri ile birlikte iptal davası açılmasına veya bu davanın görölmesine gerek dahi kalmayabilir. Bekletici mesele çözümlünün benimsenmesi durumunda ise, erken açılan iptal davasının önce reddedilip, düzeltme, yorum veya tamamlama kararından sonra yeni bir iptal davası açılmasının yaratacağı gecikme ve masraflar gibi olumsuzluklar engellenebilir. Böylelikle, usul ekonomisine hizmet edilmiş olacaktır. Bu sebeplerle, mahkemenin, hakemlerden düzeltme, yorum ve tamamlama kararları istenmesini durumunu iptal davası açısından beklelici mesele yapmaları yerinde bir çözüml olacaktır⁸⁹. Bu taleplerin sonuca bağlanması açısından kanunda kısa sürelerin öngörölümüş olması sebebiyle de iptal davasının öngörölmeleyen bir süre ile geciktirilmesi söz konusu olmayacaktır.

88 Hakan Pekcantez/Muhammet Özeken, Pekcantez Usul Medeni Usul Hukuku (On İki Levha 2017) 1405.

89 İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi (BAM), ICC Tahkim Kuralları uyarınca verilmiş yabancı bir hakem kararının tenfizi açısından şu yönde bir karar vermiştir: “*Somut olayda; tenfizi istenilen hakem kararı kesin olup karara karşı bir üst tahkim mercii veya kanun yolu bulunmamaktadır. Ancak, davalı taraflarca dava konusu hakem kararının infıza elverişli olmadığından bahisle düzeltme ve açıklama talepli başvuru yapıldığına ilişin beyanda bulunulmuştur. New York Konvansiyonu’nun VI. maddesi uyarınca, bir hakem kararı hakkında hem iptal davası hem de tenfiz davası açılmışsa, tenfiz hakimi karar vermek için tahkim yeri ülkesinde iptal davasının sonuçlanmasını bekleyebilirse de bu yönde karar verip vermemek, tenfiz hakiminin takdirindedir. (...) Konvansiyon’un VI. maddesi uyarınca, hakem kararı hakkında açılmış bir iptal davası dahi tenfize engel değilken, davalıların istinaf dilekçelerinde dile getirmiş oldukları açıklama talepli başvurunun, tenfiz davası açısından beklelici mesele yapılması gerektiğine yönelik istinaf talebi yerinde değildir*”, İstanbul BAM, 14. HD, 11.10.2018, E. 2018/130, K. 2018/1042. Kanaatimizce, New York Konvansiyonu m.VI, sadece hakem kararının tenfizini geciktirme amacıyla açılan ve ne zaman sonuçlanacağı öngörölmeleyen iptal davalarının yaratacağı olumsuzlukları önlemek adına tenfiz mahkemelerine takdir yetkisi sunan bir mekanizmadır. Bu düzenleme ile yorum kararları arasında bir paralellik kurulmasının doğru olmadığı kanaatindeyiz. Düzeltme, yorum ve tamamlama kararlarında süreç mahkemeler önünde değil hakemler önünde devam etmektedir. Verilecek karar nihai hakem kararının bir parçası olacaktır. Ayrıca, yorumlama talebi hakem kararında yer alan birbiriyle geişen kısımların açıklanması ve kararın icrasına ilişkin tereddütlerin giderilmesine ilişkindir. Bu sebeplerle, bu durumun tenfiz davası açısından beklelici mesele yapılması daha yerinde bir çözüml olurdu.

3. Hakemlerin Düzeltme, Yorum ve Tamamlama Kararının Kapsamını ve/veya Süresini Aşmalarının İptal Davası Açma Süresi Açısından Sonuçları

MTK m.15/A uyarınca, nihai hakem kararının tebliğinden sonra tarafların hakem heyetinden düzeltme, yorum veya tamamlama kararı talep etmeleri halinde iptal davası açma süresi bu talepler hakkında verilen kararın tebliğinden itibaren işlemeye başlayacaktır. Bunun için ise hakemlerin MTK m.14'deki şartlara uygun olarak düzeltme, yorum veya tamamlama kararlarını vermeleri gerekir. Yukarıda belirttiğimiz gibi, düzeltme, yorum veya tamamlama kararları nihai hakem kararının bir parçasını oluşturacak ve ancak nihai hakem kararı ile birlikte iptali talep edilebilecektir.

Ancak, kendilerinden düzeltme, yorum veya tamamlama kararı talep edilen hakemlerin bu talepler hakkında verdikleri kararda MTK'da belirlenen kapsamı (örneğin, tahkim yargılaması sırasında ileri sürülmemiş bir konuda tamamlama kararı verilmesi) ve/veya süreyi (örneğin, yorum kararının istem tarihinden itibaren otuz gün yerine doksan gün içinde verilmesi) aşmaları durumunun iptal davası açma süresi açısından sonuçları ne olacaktır? Aslına bakılırsa, bu sorumuzun çıkış noktası Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 19 Ekim 2017 tarihli E.2017/1992 ve K.2017/5518 numaralı kararıdır⁹⁰. Aşağıda detaylı olarak incelenecek bu kararda HMK'ya tabi bir tahkim yargılamasında nihai hakem kararı sonrasında hakem heyetince verilen bir “*ek kararın*” iptal davası açma süresi açısından etkisi karara bağlanmıştır. Çalışmamızın bu bölümünde, bu karardan hareketle, düzeltme, yorum ve tamamlama kararları açısından dört farklı olasılık dikkate alınarak hakemlerin düzeltme, yorum ve tamamlama kararlarının kapsamını ve/veya süresini aşmalarının iptal davası açma süresi açısından sonuçları değerlendirilecektir. Her ne kadar süre ve/veya kapsam aşımı düzeltme, yorum ve tamamlama kararlarının her biri açısından gerçekleşebilecekse de anlatım kolaylığı açısından tamamlama kararı örneğinden hareketle incelememizi gerçekleştireceğiz.

İlk olasılık, hakemlerin herhangi bir kapsam aşımı yapmadan, bir başka ifade ile “*yargılama sırasında ileri sürülmüş olmasına rağmen karara bağlanmamış*” bir konuda ve süresi içerisinde tamamlama kararını vermiş olmalarıdır. Bu durumda, MTK açık düzenlemesi uyarınca, tamamlama kararını da kapsayacak şekilde iptal davası tamamlama kararının taraflara bildirildiği tarihten itibaren otuz gün içerisinde açılmalıdır.

İkinci olasılık, hakem heyetinin esas hakkında kararlarını verdikten sonra uyuşmazlık hakkında tamamlama kararının kapsamını ve süresini aşan bir karar vermiş olmaları durumudur. Bu olasılık ile bağlantılı olarak, yukarıda belirtmiş olduğumuz Yargıtay'ın 19 Ekim 2017 tarihli kararında somut olay hakkında verilen

90 Y. 11. HD, E. 2017/1992, K.2017/5518, T. 19.10.2017 <www.kazanci.com> Erişim Tarihi 26.06.2019.

sınırlı açıklamalar ışığında Şu bilgilere ulařılmaktadır⁹¹: hakemler taraflar arasındaki uyuşmazlık hakkında kararlarını 10 Mart 2014 tarihinde vermiştir ve bu karar taraflara 1 Nisan 2014 tarihinde tebliğ edilmiştir. Sonrasında, taraflardan birinin hakemlere sunduğu “*itiraz dilekçesi*” olarak adlandırılan bir başvurusu üzerine, 2 Aralık 2014 tarihinde hakemlerin Yargıtay kararında “*ek karar*” olarak nitelendirilen bir karar verdikleri anlaşılmaktadır. İptal davası ise 18 Kasım 2015 tarihinde açılmıştır. Yargıtay bu kararında hakemler tarafından verilen kararın niteliğini değerlendirmiştir. Hakemler tarafından verilen “*ek kararın*” içeriğinin incelenmesi neticesinde, bu kararın tahkim yargılaması sırasında ileri sürölmüş olmasına rağmen karara bağlanmamış konulara ilişkin bulunmadığı ve dolayısıyla tamamlama kararı niteliğinde olmadığı sonucuna varılmıştır. Bu sebeple, Yargıtay’a göre, söz konusu “*ek kararın*”, 10 Mart 2014 tarihli hakem kararının iptali için açılacak dava süresine bir etkisi bulunmamaktadır. Dolayısıyla, 10 Mart 2014 tarihli hakem kararına karşı iptal davası, bu kararının tebliğinden itibaren bir aylık sürede açılmadığı için iptal davasının reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Bir başka ifade ile, Yargıtay, hakemler tarafından verilen “*ek kararın*” tamamlama kararı niteliğinde olmaması sebebiyle 10 Mart 2014 tarihli hakem kararının iptali için açılacak iptal davasının süresine bir etkisi olmadığı ve davacının doğrudan iptal davası açmak yerine “*ek kararın*” verilmesini beklediği anlaşıldığından iptal davasının hak dűřürücü süre içerisinde açılmamış olduğu sonucuna varmıştır. Bu durumda, Yargıtay’ın yaklaşımı iptal davası açma süresinin nihai hakem kararının tebliği tarihine kadar geri gidilerek bu tarihten itibaren işletilmesi olmuştur.

Kanaatimizce, Yargıtay’ın vermiş olduğu bu karar, iki açıdan değerlendirilmelidir. Bunlardan ilki, “*ek karara*” karşı açılacak iptal davasına ilişkindir. Somut olayda, 2 Aralık 2014 tarihinde “*ek kararın*” verildiği, ancak bu kararın iptal davasının davacılarına tebliğ edilmediği, iptal davasının ise 18 Kasım 2015 tarihinde açıldığı anlaşılmaktadır. Yargıtay’ın yaptığı incelemede söz konusu “*ek kararı*” bir tamamlama kararı olarak nitelendirmediği ortadadır. Söz konusu karar eğer bir tamamlama kararı niteliğinde değilse, bu kararı taraflar arasındaki uyuşmazlık hakkında ayrı, ek veya ikinci bir karar olarak nitelendirmek gerekir. Bu niteliği haiz karara karşı ayrı bir

91 Y. 11. HD, E. 2017/1992, K.2017/5518, T. 19.10.2017<www.kazanci.com> Eriřim Tarihi 26.06.2019): “*Somut olayda, 10/03/2014 tarihli hakem kararı taraflara 01/04/2014 tarihinde tebliğ edilmiş, ... tarafından hakeme verilen itiraz dilekçesi üzerine 02/12/2014 tarihli ek karar verilmiş, işbu ek karar eldeki davanın davacılarına tebliğ edilmemiştir. Bahsi geçen ek karar incelendiğinde, bir kısım dosyalar ile vergi incelemelerinin akabetinin bildirilmesi, kıymet takdiri için keşif yapılması gibi ara kararlar verildiği, bu ara kararlar yerine getirilip bir hüküm verinceye kadar 10/03/2014 tarihli kararın infazının durdurulmasına, şirketin satışı için ...’e satış yetkisi verilmesine, sair itirazların ise reddine karar verildiği anlaşılmaktadır. Hakem tarafından verilen ek karar yargılama sırasında ileri sürölmüş olmasına rağmen karara bağlanmamış konulara dair bulunmamakta, ilk hakem kararının infazının durdurulmasına, bir kısım eksikliklerin giderilerek yeniden araştırma ve hakem yargılaması yapılmasına yönelik kararlar içerdiiğinden HMK’nın 437. maddesinin 4. bendinde yer alan tamamlayıcı hakem kararı niteliğinde değildir. Dolayısıyla 10/03/2014 tarihli hakem kararının iptali için açılacak dava süresine bir etkisi bulunmamaktadır. HMK’nın 439/4. maddesi uyarınca 10/03/2014 tarihli hakem kararının iptali davasının adı geçen kararın tebliğinden itibaren 1 ay içerisinde açılması gerekmekte olup, davacılar işbu hakem kararının 01/04/2014 tarihine tebliğ edilmesine rağmen iptal davasının 1 aylık süreden sonra 18/11/2015 tarihinde açıldığı, yani hak dűřürücü sürede açılmadığı, davanın bu sebeple reddine karar verilmesi gerektiği anlaşılmaktadır”.*

iptal davası açabilme yolu kapatılmamalıdır. Bir başka ifade ile, süresi içerisinde bu karara karşı iptal davası açılabilir. Sadece “*ek karara*” ilişkin olarak açılacak bu iptal davasında ise, davacı tarafın MTK m.15/A’da sayılan iptal sebeplerinden özellikle hakemlerin yetkisizliğine, hakemlerin yetkilerini aşmalarına veya tahkim yargılamasının yetkili usul kurallarına uygun olarak yürütülmediğine ilişkin iptal sebeplerini ileri sürmesi düşünülebilir.

İkinci olarak, kanaatimizce, Yargıtay’ın bu kararı, hakem kararına karşı (somut olayda 10 Mart 2014 tarihli ilk hakem kararı) iptal davasına başvurmak isteyen taraflar açısından son derece sakıncalı bir durum oluşturma riskini doğurmaktadır. Yargıtay görüşü doğrultusunda, hakemlerin verdikleri karar bir “*ek karar*” olduğundan, uyuşmazlığın esası hakkında verilmiş ilk kararın iptali için açılacak dava süresine bir etkisi bulunmamaktadır. Kanaatimizce, böyle bir durumda benimsenecek çözüm, Yargıtay kararının aksine, iptal davası açma süresini nihai hakem kararının tebliğinden itibaren başlatmak olmamalıdır.

Yukarıda belirtildiği gibi, HMK m.439/4’ün süreye ilişkin düzenlemesi ve HMK m.437/5 uyarınca düzeltme, tavzih ve tamamlama kararlarının nihai hakem kararının bir parçası olduğu düşünülürse, iptal davası açma süresinin MTK’da olduğu gibi tamamlama kararının taraflara bildirimden itibaren işlemeye başlaması son derece doğaldır. Aksi bir yorumun kabulü, nihai hakem kararının tebliğinden itibaren süresi içinde bir iptal davası açılmasını, aynı anda hakemlerden tamamlama kararı talep edilmesini ve sonrasında gerekirse tamamlama kararı hakkında ayrı bir iptal davası açılmasını gerektirir.

Peki, dava konusu olayda olduğu gibi, hakemlerin uyuşmazlık hakkında verdikleri nihai karardan sonra tamamlama kararının kapsamını ve süresini aşan bir karar vermeleri halinde ne olacaktır? Hakem heyetinin nihai kararını verdikten sonra, taraflardan birinin “*itiraz dilekçesi*” üzerine ilgili “*ek kararı*” verdiği anlaşılmaktadır. Bu noktada, taraflarca sunulan bu dilekçenin ne şekilde adlandırıldığının önemli olmadığı kabul edilmelidir. Yukarıda da belirttiğimiz üzere, uyuşmazlık hakkında nihai kararın verilmesi ile birlikte hakem heyetinin yetkisi sona erecektir. Bu aşamadan sonra taraflar hakem heyetinden ancak düzeltme, yorum veya tamamlama kararı talep edebilirler. Bu sebeple, “*itiraz dilekçesi*” açısından hakemlerin yapacağı inceleme bunun bir tamamlama talebi olup olmadığına ilişkin olmalıdır. Somut olayı özellikle uyuşmazlığın tarafları açısından değerlendirirsek, nihai hakem kararı sonrasında hakem heyetine ilave bir talep sunulması durumunda, karşı taraf bu talebin tamamlama kararı kapsamını aştığı itirazını ileri sürebilir. Ayrıca, her ne kadar ilgili tarafın talebi ilk bakışta tamamlama kararı kapsamını aşmayan bir talep olarak gözüksün de hakem heyetinin bu talep hakkında kararını verirken tamamlama kararının kapsamını aşması da söz konusu olabilir. Ancak, henüz bu aşamada, taraflar bu talebin hakem

heyetince kısmen veya tamamen haklı bir tamamlama kararı talebi olarak kabul edilip edilmeyeceğini, edilirse verilecek kararın kapsamının ne olacağını ve bu talebe ilişkin kararın ne zaman verileceğini kesin bir şekilde öngörmeleri mümkün değildir. Fakat, taraflar HMK m.437/4 uyarınca tamamlama kararlarının kapsamının ne olması gerektiği (“*yargılama sırasında ileri sürölmüş olmasına rağmen karara bağlanmamış konular*”) ve bu talebe ilişkin kararın en geç hangi süre içerisinde verileceği bilgisine sahiptirler.

Bir başka ifade ile, uyuşmazlık hakkında nihai karar verildikten sonra hakemlere ilave bir talep sunulduğunda, hakemlerin bu talebi kabul edip etmeyecekleri, bu talebi haklı bir tamamlama kararı talebi olarak değerlendirmeleri halinde tamamlama kararının kapsamının aşılma ihtimali ve olası süre aşımı talep anında taraflarca kesin bir şekilde öngörülemez. Ayrıca, taraflardan birinin böyle bir talep sunması halinde taraflardan kanundaki düzenlemenin aksine nihai kararın tebliğinden itibaren bir ay içinde iptal davası amaları ve sonradan, tamamlama kararının kapsamını aşan ve “*ek karar*” olarak nitelendirilen karar hakkında ayrı bir iptal davası amaları beklenmemelidir. Çünkü bu sırada hakemlerin bu talep hakkında kararları beklenmektedir ve belki de bu karar neticesinde iptal davası açma sebepleri ortadan kalkacaktır. Ancak, Yargıtay kararında kabul edilen çözüme göre, “*ek kararın*” esas hakkında verilen ilk karara karşı iptal davası açma süresine bir etkisi bulunmayacaktır ve ilk karara karşı iptal davası açma süresi yine bu kararın tebliğinden itibaren işletilmektedir. Bu aşamada, taraflar hakem heyetine sunulan talep hakkında kararı beklediklerinden, esas hakkında verilen karara karşı iptal davası açma süresini geçirecekler ve bu karara karşı artık iptal davası aamayacaklardır. Kanaatimizce, taraflardan, hakemlerin tamamlama kararını süresi içinde vermemeleri veya kapsamını aşmaları riskini öngörmelerini beklemek ve bir güvence olarak nihai hakem kararının tebliğinden itibaren bir ay içinde iptal davası açmalarını beklemek etkin bir çözümlenmayacağı gibi olası gecikme ve kapsam aşımı açısından tüm sorumluluğu taraflara yüklemek anlamına gelecektir.

Yukarıda yaptığımız açıklamalar ışığında, uygulama açısından hakkaniyetli bir çözümlen olarak, nihai hakem kararı verildikten sonra hakemlerden ilave bir karar talep edilmesi durumunda, bir yandan tamamlama kararının verilmesi için kanunda öngörölen azami süre sonunda iptal davası açılması için hazırlıkların yapılması, tamamlama kararı kapsamını aşan taleplerin söz konusu olduğu anlaşılıyorsa bu yönde itirazların hakem heyetine sunulması, tamamlama kararı verilmesi gereken sürenin sonuna yaklaşılırken hakemlerle ve kurumsal bir tahkim söz konusu ise tahkim kurumu ile iletişime geçilip herhangi bir hak kaybının önlenmesi sağlanabilir. Kural olarak, hakem heyeti ve tahkim kurumu tamamlama kararının kapsamının aşılmaması ve bu kararın süresi içinde verilmesi için azami özeni gösterecektir. şayet, kanunda öngörölen süre sonunda bu talebe ilişkin karar verilmemişse, taraflardan nihai hakem kararına karşı iptal davalarını kanunda tamamlama kararının verilmesi için öngörölen

azami sürenin sonundan itibaren bir ay içinde açmalarını beklemek makul bir çözüm olacaktır.

Üçüncü olasılık taraflarca hakem heyetine sunulan tamamlama kararı talebi sonrasında hakemlerin tamamlama kararı için öngörülen süre içerisinde bir karar vermeleri ancak tamamlama kararının kapsamını aşmalarıdır. Örneğin, hakemler otuz gün içerisinde tahkim yargılaması sırasında ileri sürülmemiş bir konu hakkında karar verebilirler. Bu durumda, taraflar söz konusu kararın bildirimden itibaren otuz gün içerisinde esas kararı da kapsayacak şekilde iptal davası açabilirler. Bu davada, davacının esas karara karşı ileri sürebileceği iptal sebepleri haricinde ilgili “*ek karar*” açısından farklı iptal sebeplerine de dayanması mümkün olacaktır. Davacının MTK m.15/A’da sayılan iptal sebeplerinden özellikle hakemlerin yetkisizliği, yetkilerini aşmaları ve tahkim yargılamasının yetkili usul kurallarına uygun olarak yürütülmediğine ilişkin iptal sebeplerini ileri sürmesi düşünülebilir.

Son olasılık ise hakemlerin tamamlama kararlarının kapsamına uygun olarak ancak MTK’da belirtilen süreyi aşarak tamamlama kararı vermeleridir. Bu durumda, yukarıda yapmış olduğumuz açıklamalara uygun olarak, tamamlama kararı için öngörülen sürenin aşılması sebebiyle söz konusu tamamlama kararına karşı, bu kararın tebliğinden itibaren süresi içerisinde ve yukarıda belirtilen iptal sebeplerine dayanarak ayrı bir iptal davası açılabilir. Ancak, bu durumda açılacak iptal davası sadece tamamlama kararına yönelik olacaktır. Esas karar hakkında iptal davasının ise, yukarıda yapmış olduğumuz açıklamalar uyarınca, MTK’da tamamlama kararlarının verilmesi için öngörülen azami sürenin sonundan itibaren otuz gün içerisinde açılmasının yerinde bir çözüm olacağı kanaatindeyiz.

D. Sonuç

MTK m.13/B’de açıkça belirtildiği üzere tahkim yargılaması, kural olarak, nihai hakem kararının verilmesi ile sona erer. Bu aşamadan sonra hakemlerin yetkileri sona erecektir ve verdikleri kararı değiştirmeleri veya uyuşmazlık hakkında ilâve bir işlem yapmaları mümkün değildir. Ancak, MTK m.14/B, HMK m.437, yabancı hukuklar ve kurumsal tahkim kurallarında hakemlere nihai karar sonrasında düzeltme, yorum ve tamamlama kararları verme yetkisi tanınmıştır. Hakemlere tanınan bu sınırlı yetki *functus officio* doktrinine bir istisna teşkil eder. MTK’da hakemlere tanınan bu sınırlı yetki, kararda yer alan hukuki hataların düzeltilmesine veya kararın esasının değiştirilmesine olanak vermez. Tarafların bu yönde talepleri reddedilmelidir. Genel itibarıyla, bu yetkinin amacı kararda yer alan şekli hataların düzeltilmesi, metindeki ciddi belirsizliklerin açıklanması ve eksik bırakılan taleplerin hükme bağlanmasıdır. Böylelikle, hakem kararının kolaylıkla icra edilebilmesi sağlanacak, iptal edilmesi ve taraflar arasında ilâve uyuşmazlıkların çıkması önlenecektir. MTK’da öngörülen bu

imkân tahkimin etkinliğini arttırmakta ve tarafların uyuşmazlığın bütünü hakkında nihai ve icra edilebilir bir karar elde etme menfaatlerine hizmet etmektedir.

Hakemlerin bu sınırlı yetkisi düzeltme, yorum ve tamamlama kararları usulünde de kendini göstermektedir: kanunda bu taleplerin sunulması ve kararın verilmesi açısından sınırlı süreler öngörölmüştür. Tarafların savunma hakları da bu kararlara ilişkin taleplerin ve kararların taraflara tebliğ edileceğinin öngörölmesi suretiyle güvence altına alınmıştır. Ayrıca, MTK m.14/B’de açıkça öngöröldüğü üzere, düzeltme, yorum ve tamamlama kararları uyuşmazlığın esası hakkında verilmiş kararın bir parçasını oluşturur. Kararın bu niteliği hakem kararına karşı MTK’da öngörölmüş tek kanun yolu olan iptal davasının açılması süresinin hesaplanması açısından önemlidir.

MTK m.15/A uyarınca, düzeltme, yorum veya tamamlama kararı verilmesi durumunda iptal davasının bu kararın bildirilmesinden itibaren otuz gün içinde açılması gerekir. Bu durum kanundaki açık düzenlemenin ve söz konusu kararların nihai hakem kararının bir parçasını oluşturmasının sonucudur. Hakem kararı açısından aynı anda hem düzeltme, yorum veya tamamlama kararı talep edilmesi hem de hakem kararına karşı mahkemeler önünde iptal davası açılması durumunda ise, kanaatimizce, bu taleplerin iptal davası açısından bekletici mesele yapılması daha yerinde bir çözüm olacaktır.

Son olarak, çalışmamızda Yargıtay’ın 2017 yılında HMK uyarınca vermiş olduğu bir karardan hareketle ve özellikle tamamlama kararları örneği incelenerek, hakemlerin tamamlama kararının kapsamını ve/veya süresini aşmalarının nihai hakem kararına karşı açılacak iptal davası süresi açısından sonuçları incelenmiştir. Farklı olasılıklar göz önünde bulundurularak yapılan incelememizde, hakemlerin tamamlama kararı süresi içerisinde bu kararın kapsamını aşan bir karar verdiklerinde, hakem kararına karşı açılan iptal davasında bu “ek karar” açısından farklı iptal sebeplerinin ileri sürülebileceği sonucuna varılmıştır. Ancak, tamamlama kararı süresinde verilmemiş, tamamlama kararı kapsamına uyan veya bu kapsamı aşan kararlar açısından ise, söz konusu kararlara karşı süresi içerisinde ayrı bir iptal davası açılabilmesi gerekir. Bu iki olasılık açısından, uyuşmazlığın esası hakkındaki nihai karara karşı iptal davası açma süresinin, MTK’da tamamlama kararının verilmesi için öngörülen azami sürenin sonundan itibaren işleminin yerinde bir çözüm olacağı kanaatindeyiz. Aynı sonuç, düzeltme ve yorum kararları açısından da kabul edilmelidir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author has no conflict of interest to declare.

Grant Support: The author declared that this study has received no financial support.

Bibliyografya/Bibliography

- Akıncı Z, *Milletlerarası Tahkim* (Vedat 2016).
- Arslan R, Yılmaz E, Taşpınar Ayvaz S, *Medeni Usul Hukuku* (Yetkin 2017).
- Aygün M, “Milletlerarası Ticari Tahkimde Hakem Kararlarına Karşı İptal Yolu” (2007) *Legal Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Dergisi* S.8-3 661.
- Bayata Canyaş A, *UNCITRAL Model Kanunu Temelinde Uluslararası Ticari Hakem Kararlarına Karşı Başvuru Yolu* (Adalet 2016).
- Binder P, *International Commercial Arbitration and Conciliation in UNCITRAL Model Law Jurisdictions* (Sweet & Maxwell 2005).
- Blackaby N, Partasides C, Redfern A, Hunter M, *Redfern and Hunter on International Arbitration* (Oxford 2015).
- Born G B, *International Arbitration: Law and Practice* (Kluwer Law International 2012).
- Bozkurt Yüksel A E, “UNCITRAL ve UNCITRAL Model Kanunu’na Genel Bir Bakış” (2011) 2(4) TAAD 135.
- Daly B W, “Correction and Interpretation of Arbitral Awards under the ICC Rules of Arbitration” (2002) 13(1) *The ICC International Court of Arbitration Bulletin* 61.
- Deren-Yıldırım N, *UNCITRAL Model Kanunu ve Milletlerarası Tahkim Kanunu Çerçevesinde Milletlerarası Tahkimin Esaslı Sorunları* (Alkım 2004).
- Ekşi N, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nda Tahkim* (Beta 2019) (HMK Tahkim).
- “Milletlerarası Tahkim Kanunu Hakkında Genel Bir Değerlendirme” (2003) MHB Yıl 23 295 (MTK Değerlendirme).
- Erdem H E, *Milletlerarası Ticaret Hukuku* (On İki Levha 2017).
- Fouchard Ph, Gaillard E, Goldman B, *Traité de l’arbitrage commercial international* (Litec 1996).
- Hauser-Morel M, Heiner Nedden J, “Correction and Interpretation of Arbitral Awards and Additional Award” (2011) *Post-Award Issues – ASA Special Series No.38* 19.
- Holtzmann H M, Neuhaus J E, *A Guide to the UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration: Legislative History and Commentary* (Kluwer Law International 1989).
- ICC Note on Correction and Interpretation of Arbitral Awards, 31 March 2014.
- Kalafatoğlu M P, “Milletlerarası Tahkim Kanunu Uyarınca İptal Davası Açma Hakkından Feragat” (2018) 38(2) PPIL 339 (Feragat).
- *Le recours en annulation en matière d’arbitrage international en droit français et en droit turc*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi (Paris 2008) (İptal davası).
- Kalpsüz T, *Türkiye’de Milletlerarası Tahkim* (Yetkin 2010) (Tahkim).
- “Yeni Milletlerarası Tahkim Kanununun Değerlendirilmesi” (2001) *Milletlerarası Tahkim Semineri*, 107 (MTK’nın Değerlendirilmesi).
- Karadaş İ, *6100 Sayılı HMK’da Düzenlenen Ulusal (İç) Tahkim* (Adalet 2013).
- Kuru B, *Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı* (Legal 2017).
- Lew J D M, Mistelis L A, Kröll S M, *Comparative International Commercial Arbitration* (Kluwer Law International 2003).
- Marquais O, “Les impacts de l’addendum de l’article 35 du règlement d’arbitrage de la CCI sur les délais du recours en annulation, en droit suisse, anglais et français” (2015) *Revue de l’arbitrage* 781.

- Moses M L, *The Principles and Practice of International Commercial Arbitration* (Cambridge 2012).
- Muşul T, *Medeni Usul Hukuku* (Yetkin 2012).
- Nomer E, Ekşi N, Öztekin Gelgel G, *Milletlerarası Tahkim Hukuku*, Cilt I (Beta 2013).
- Oppetit B, *Théorie de l'arbitrage* (PUF 1998).
- Özbay İ, Korucu Y, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Çerçevesinde Tahkim* (HMK m.407-444) (Adalet 2016).
- Özbay İ, Erdem M, “Hakem Kararlarının Tavzihi, Düzeltilmesi ve Tamamlanması (HMK m.437)” (2013) 1(2) Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 45.
- Pekcanitez H, Özekes M, *Pekcanitez Usul Medeni Usul Hukuku* (On İki Levha 2017).
- Pekcanitez H, Yeşilirmak A, *Pekcanitez Usul Medeni Usul Hukuku* (On İki Levha 2017).
- Pekcanitez H, “Yeni Hukuk Muhakemeleri Kanununun Tahkime İlişkin Hükümleri” (2011) Milletlerarası Tahkim Semineri 63.
- Racine J-B, “Propos sur l'efficacité des sentences arbitrales en droit français après la réforme du 13 janvier 2011”, in *L'arbitrage et le juge étatique, Etudes de droit comparé à la mémoire de Guisepe Tarzia* (Bruylant 2014) 433.
- Rigozzi A, Kaufmann-Kohler G, “Correction and Interpretation of Awards in International Arbitrations held in Switzerland: Note on a Decision of the Swiss Federal Court (ATF 126 III 524)” Jusletter 19 March 2001.
- Sargın F, “Milletlerarası Tahkim Kanunu'na Göre Hakem Kararlarının Kısmi İptali İmkani” (2015) 31 BATİDER 39.
- Seraglini Ch, Ortscheidt J, *Droit de l'arbitrage interne et international* (LGDJ 2013).
- Süral C, “Hakem Kararlarının İcrası ve İptal Davası”, (2014) 16 Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Hakan Pekcanitez'e Armağan 1377.
- Şanlı C, *Uluslararası Ticari Akitlerin Hazırlanması ve Uyuşmazlıkların Çözüm Yolları* (Beta 2016).
- Tiryakioğlu B, “Milletlerarası Tahkim Kanununa Göre Hakem Kararlarının İptali”, *Milletlerarası Özel Hukukta Güncel Konular Sempozyumu Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi*, Eskişehir 21-22 Nisan 2016, ed. Bilgin Tiryakioğlu, Mesut Aygün, Ali Önal, Kübra Altıparmak, Cansu Kaya (Yetkin 2016) 301.
- Tiryakioğlu B, Bayata Canyaş A, “Chapter 7: Challenges to Arbitral Awards”, in Ali Yesilirmak and Ismail G. Esin (eds), *Arbitration in Turkey* (Kluwer 2015) 183.
- Tuna E, *Milletlerarası Ticari Tahkim Hukukunda İptal Davası* (Adalet 2016).
- Yeşilirmak A, *ICC Tahkim Kuralları ve Uygulaması* (On İki Levha 2018) (ICC).
- Türkiye'de Ticari Hayatın ve Yatırım Ortamının İyileştirilmesi İçin Uyuşmazlıkların Etkin Çözümünde Doğrudan Görüşme, Arabuluculuk, Hakem-Bilirkişilik ve Tahkim: Sorunlar ve Çözüm Önerileri (On İki Levha 2011) (Tahkim).
- Yılmaz E, “Hakem Kararlarının Temyizi ve İptali”, (2009) Milletlerarası Tahkim Semineri 107.

